

TISKOVINA

Poština plačana pri pošti Slovenj Gradec

Cena: 2,92 EUR

let: XLVII | junij 2015 | številka: 6

GOZDNO
GOSPODARSTVO
SLOVENJ GRADEC D.D.

Viharnik

• Gozdarstvo • Gozdno-lesna veriga • Kmetijstvo • Veterina • Čebelarstvo • Zdravstvo

• Leto je naokoli • To smo mi • Malha smeha • Razširimo obzorja • Prgišče zgodovine

Listnica uredništva

Dobre stvari

ida Robnik

Od gozda do hiše, slogan prepoznavnosti Gozdnega gospodarstva Slovenj Gradec, d. d., ki je nastal ob ustanovitvi hčerinske družbe Lesoteka hiše, je pravzaprav nadgradnja prejšnjega – Dobre stvari ostajajo.

Ob obisku poslovnih partnerjev oziroma dobaviteljev lesa na Žagi v Otiškem Vrhu 25. maja letos, kjer sta jim bili predstavljeni gozdno-lesna veriga in vizija oživitve gozdno-lesne proizvodne verige na Koroškem, ki je opredeljena v projektu Ligna in je bila obširno predstavljena v aprilski številki Viharnika, bi bil ta, prvotni slogan, Dobre stvari ostajajo, morda s kakšnim dodatkom, kot na primer se nadgrajujejo, spet aktualen. Ob namigu o nujnosti še tesnejših povezav in sodelovanja pri dobavi surovine s podjetjem GG in kasneje z bodočim lesnim centrom na lokaciji v Otiškem Vrhu, so obiskovalci prisluhnilni željam podjetja GG.

Gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec že sedaj letno odkupi 30.000 m³ okroglega lesa od zasebnih lastnikov, enkrat toliko pa ga za razrez na žagi v Otiškem Vrhu nameni

iz državnih gozdov. Za realizacijo predvidene investicije – izgradnje gozdno-lesne verige – želi družba GG povečati odkup od zasebnikov z območja Koroške.

Z zavedanjem, da vsi skupaj tvorimo lokalne skupnosti, ki so in bodo s takimi in podobnimi povezavami poskrbele za kvaliteten razvoj dejavnosti, v tem primeru gozdno-lesne, in s tem tudi za prihodnost naših potomcev, saj bodo imeli v tem okolju delo in bodočnost, so, upamo, postale poslovne vezi trdnejše.

Gozdno Gospodarstvo Slovenj Gradec, d. d., je resen partner pri odkupu hlodovine in prodaji žaganega lesa. To pa je slogan z referencami, ki so bile predstavljene obiskovalcem na žagi ob dnevu odprtih vrat.

Dan odprtih vrat na Žagi GG v Otiškem Vrhu

Robi Uršej, dipl. inž. log.

Foto: Ida Robnik

V ponedeljek 25. maja 2015, je na lokaciji Otiški Vrh, kjer je žagalnica Gozdnega gospodarstva Slovenj Gradec, d. d., potekal dan odprtih vrat. Namen je bil dobaviteljem lesa, kakor tudi vsem ostalim zainteresiranim, predstaviti celotno gozdno-lesno predelovalno verigo, ki jo v podjetju imenujemo "Od gozda do hiše".

Predstavitve se je udeležilo okoli sto obiskovalcev, ki so z zanimanjem spremljali program ogleda celotnega kompleksa, od skladiščenja hlodovine do predpriprave ter razreza lesa v žagalnici. Predstavljen je bil tudi količinski in kvalitativni način prevzema lesa.

Odkupovalci GG SG si tudi na terenu prizadevamo, poleg ugodnih pogojev odkupa, npr. odkup daljših sortimentov, kar skrajša čas in poceni pripravo hlodovine, predstaviti širši pomen sodelovanja lastnikov gozdov pri dobavi hlodovine našemu podjetju, ki zaposluje 163 ljudi in podpira tudi druge dejavnosti, med njimi kulturno in športno dejavnost v regiji. Z razvojnimi projekti za nadaljnje povečanje kapacitet žaganja s tehnološkimi posodobitvami in

Latniki gozdov in drugi poslovni partnerji so z zanimanjem prisluhli Silvu Pritržniku, direktorju GG Slovenj Gradec, ki jim je predstavil gozdno-lesno verigo.

Prevzem lesa na skladišču

nadgradnjo s produkti iz masivnega lesa pa se bodo tudi v prihodnosti ustvarjala nova delovna mesta, ki jih na Koroškem primanjkuje.

Prireditev se je zaključila s prijetnim druženjem, kjer so si udeleženci izmenjali izkušnje o gospodarjenju z gozdom, vsi pa so se strinjali, da je za ohranitev lesne industrije v Sloveniji treba z dobavo lesa podpreti domača podjetja, ki zaposlujejo ljudi, ustvarjajo dodano vrednost in imajo vizijo, kamor pa Gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec prav gotov spada, saj se uvršča med največje žagarske obrate v državi, s povezanim podjetjem Lesoteka hiše pa gradi lesene hiše.

Po skupinah so si ogledali notranjost žagalnice in razrez hlodovine.

Kvalitetno razrezan les

Ustavili so se pred deponijo sekancev.

Pogostitev

Negujmo slovenske gozdove

Teden gozdov 2015

Zavod za gozdove Slovenije

Teden gozdov je tradicionalna prireditev slovenskega gozdarstva, ki poteka že od zgodnjih sedemdesetih let prejšnjega stoletja, vedno zadnji teden v maju. Letošnje prireditve v okviru Tedna gozdov so potekale od 23. do 31. maja 2015, nekateri dogodki pa bodo tudi v juniju.

Letošnji teden je bil posvečen promociji nege gozda kot osnovnega orodja gozdarja in lastnika gozda za usmerjanje razvoja gozdov. Pravilno in pravočasno izvajanje negovalnih ukrepov v gozdu je še posebej pomembno pri sanaciji gozdov, ki so bili poškodovani v lanskem žledolomu, nega pa spremlja rast in razvoj prav vsakega gozdnega sestoja, ki ga želimo vzgojiti v kakovosten, zdrav, stabilen in donosen gozd. Obnova gozda, bodisi s saditvijo sadik gozdnega drevja ali z naravno obnovo, je zgolj prva faza razvoja novega gozda. V nadaljevanju se ukrepom obnove gozda pridružijo ukrepi nege gozda, ki obsegajo vrsto del v gozdnih sestojih od nege mladega gozda do redčenja v malo starejših in v odraslih sestojih ter priprave zrelih sestojev na obnovo, s katero sklenemo življenjski krog gozda. Ta krog življenja gozda je ponazorjen na letošnjem plakatu **Tedna gozdov**.

Usmerjanje razvoja gozda z nego ima v Sloveniji že dolgo tradicijo in je del zaveze slovenskega gozdarstva k sonaravnemu, trajnostnemu in večnamenskemu gospodarjenju z gozdovi. V Tednu gozdov želimo pozitivne izkušnje takšnega gospodarjenja pokazati javnosti, zato so ključne gozdarske in lesarske inštitucije v Sloveniji pripravile več kot 40 prireditev, skupaj z dogodki za otroke in mladino ter lastnike gozdov pa več kot 80 dogodkov, ki so se zvrstili v okviru Tedna gozdov 2015 po vsej Sloveniji.

Od pisanega seznama prireditev naj omenimo samo nekaj osrednjih: uvodna prireditev Tedna gozdov 2015 je bila 23. 5. 2015 na Magolniku pri Radečah in je bila posvečena negi gozda. V nedeljo, 24. 5. 2015, se je v Ljubljani začelo tridnevno srečanje Azija-Evropa (ASEM) na temo trajnostnega gospodarjenja z

gozdovi. Srečanje je bilo namenjeno izmenjavi izkušenj med oblikovalci politik in strokovnjaki, slovenske izkušnje pri gospodarjenju z gozdovi pa bodo predstavljene udeležencem iz članic ASEM kot primer dobre prakse na tem področju. V ponedeljek, 25. 5. 2015 se je v ljubljanskem Cankarjevem domu pričela letošnja razstava Čar lesa 2015, posvečena promociji snovanja in rabe lesenih izdelkov. Drugačen pogled na rastline in drevesa ponuja Dan očarljivih rastlin, prireditev, ki je 22. 5. 2015 potekala v ljubljanskem Botaničnem vrtu. Krog prireditev je bil sklenjen v nedeljo, 31. 5. 2015 v Radečah na tradicionalnem Srečanju na Savi.

Gozdarska stroka in lastniki gozdov nadaljujejo s sanacijo posledic lanskega žledoloma v gozdovih. Po podatkih, ki jih je Zavod za gozdove Slovenije zbral do sredine maja 2015, je bilo v letošnjem letu posekanih pribl. 700.000 m³ lesa zaradi sanacije poškodovanih gozdov in pribl. 300.000 m³ v rednih sečnjah. V skupnem to pomeni, da je od ocene po žledu poškodovanega drevja, ki je znašala približno 9 milijonov m³ drevja, posekanih skoraj 3,7 milijonov m³ lesa ali 41 %. Delež posekanih iglavcev glede na skupno poškodovano količino dreves znaša 61 %, listavcev pa 30 %.

Na koroškem gozdnogospodarskem območju je bilo posekano do 1. polovice letošnjega maja 197. 278 m³ v lanskem letu po žledu poškodovanega drevja ali

skupaj 89 % (iglavcev 93 %, 79 % listavcev). (Podatek za Koroško je dopolnil Gorazd Mlinšek.)

Kakovost poškodovane lesne mase v gozdovih, ki je mrtva, se je v 15 mesecih po žledolomu že zelo zmanjšala, kar zelo omejuje njeno uporabnost in vpliva na ceno. Ocenjujemo, da bo v gozdovih ostala približno četrtnina poškodovanega drevja, zlasti tam, kjer so pravilne razmere težje, stroški spravila pa so višji od prihodka od posekanega lesa, in tam, kjer lastniki gozdov niso zainteresirani ali usposobljeni za sečnjo v zahtevnih razmerah. V kolikor ne gre za iglavce, ki lahko predstavljajo tveganje za razvoj podlubnikov, puščanje mrtve biomase v gozdovih s stališča gozdnega ekosistema ni sporno. Mrtva biomasa ugodno vpliva na biotsko pestrost gozda. Dejstvo pa je,

da v primeru podrte kvalitetne hlodovine, ki ostane v gozdu, nastaja materialna škoda za lastnika gozda, saj so ta drevesa predniki skupaj z gozdarji dolga desetletja vzgajali in ohranjali zato, da bi sedanji lastniki lahko les s pridom uporabili, ne pa pustili, da strohni.

Množičen pojav podlubnikov na iglavcih je resna grožnja ob vseh naravnih katastrofah v gozdovih. V letu 2014 smo se obsežnejšim poškodbam gozdov zaradi podlubnikov dokaj uspešno izognili, k čemur je prispevalo tudi hladno in vlažno vreme. Nekatera suha in toplejša obdobja v letošnji pomladi pa nakazujejo, da se lahko v naslednjih mesecih problem podlubnikov močno zaostri. Trenutna opažanja in trendi povečevanja števila po podlubnikih napadenih dreves kažejo na večji obseg tovrstnih poškodb na smreki in jelki, še zlasti na postojanskem in novomeškem ter na območju Ljubljane, Kranja, Tolmina, Kočevja in Maribora. Iz tega razloga je nujno, da lastniki gozdov redno pregledujejo svoje gozdove, v primeru pojava podlubnikov pa o tem obvestijo revirnega gozdarja ter pravočasno posekajo in spravijo iz gozda napadena drevesa.

Sečnji poškodovanega in podrtega drevja sledi priprava sestoja in gozdnih tal na obnovo, ki se je v saniranih gozdovih že začela. Naravna obnova na ustrezno pripravljenih površinah poteka samodejno, obnova s saditvijo sadik pa se izvaja tam, kjer naravna obnova zaradi

različnih razlogov ni možna. Po oceni v sanacijskem načrtu bo obnova s saditvijo sadik potrebna na okoli 900 ha gozda, to je na 6 % vseh površin, ki jih bomo morali po žledolomu v Sloveniji obnoviti (= 14.000 ha). Nadaljnji ukrepi, ki sledijo na saniranih površinah, so ukrepi nege mladega gozda. Z ukrepi nege (obžetev zeli, trav in grmovnic, čiščenje gošče) želimo zagotoviti ustrezne razmere za razvoj mladega gozda in ponovno vzgojiti kvalitetne in stabilne gozdne sestojce. Sredstva za obnovo poškodovanih gozdov, za izvedbo ukrepov nege in varstva poškodovanih gozdov ter nekatera dela pri sanaciji gozdnih prometnic se bodo zagotavljala predvsem iz sredstev Programa razvoja podeželja (PRP) 2014–2020. Izvedbeni mehanizmi programa PRP so v pripravi, sredstva za omenjene ukrepe pa bodo lastniki gozdov lahko predvidoma začeli koristiti v jeseni 2015, za ukrep usposabljanja v gozdarstvu pa že v juniju 2015.

Sanacijska dela v gozdovih še vedno pomenijo tveganje za nesreče pri delu v gozdu. V letošnjem letu beležimo 30 nezgod pri delu v gozdu med nepoklicnimi delavci, kamor spadajo predvsem lastniki gozdov in njihovi družinski člani, od tega 5 smrtnih. To je manj kot v enakem obdobju lanskega leta, ko je bilo do konca maja 9 smrtnih nezgod, v celem letu 2014 pa je delo v gozdu zahtevalo 18 žrtev med nepoklicnimi in 3 žrtve med poklicnimi delavci. Manjše število nesreč ne pomeni neposredno večje varnosti pri delu, saj je tudi obseg delovnih aktivnosti manjši, kot v primerljivem lanskem obdobju. Tudi letošnje nezgode so omejene predvsem na področja sanacije žledoloma. Tri smrtni nezgode so se zgodile pri sečnji, dve pa pri spravilu lesa.

Izkušnje pri odpravi posledic lanskega žledoloma so bogat vir novih spoznanj za gozdarsko stroko in lastnike gozdov ter priložnost za odpravo pomanjkljivosti pri odzivu na naravne ujme. V zadnjem letu, še posebej pa z delavnicami z naslovom Pogled na žled v maju 2015 se je močno intenziviralo tudi raziskovalno in razvojno delo v gozdarski stroki, in sicer v okviru ciljnih raziskovalnih programov na področju gozdarstva in v okviru mednarodnih projektov (Life + projekt LIFE GENMON – Razvoj sistema genetskega monitoringa gozdov). Pri teh prizadevanjih za razvoj novega znanja na področju sanacije naravnih ujm v gozdovih je zelo pomembno sodelovanje raziskovalcev in uporabnikov znanja.

Dogodki na območju ZGS OE Slovenj Gradec

Gorazd Mlinšek, univ. dipl. inž. gozd.
 ZGS OE SG

Gozdarji organizirajo in izvajajo najrazličnejše aktivnosti ob Tednu gozdov že več kot 30 let. Namenjene so osveščanju mladine kot tudi drugih javnosti. Gozdarji ZGS OE Slovenj Gradec so in še bodo tudi letos izvajali zanimive aktivnosti. Osrednja letošnja območna prireditel je bil Regijski kviz o poznavanju gozda na Naravoslovni gozdni učni poti Lopan v Mislinji. Pri izvedbi sta jim bila v veliko pomoč mislinska osnovna šola in Občina Mislinja. Na gozdni učni poti so preizkusili svoje znanje o gozdu učenci in učenke koroških osnovnih šol. Sodelovalo je 9 ekip. Kviz je bil popestren tudi s

kulturnim programom učenk in učencev OŠ Mislinja, razstavo fotografij tujih drevesnih vrst s petih kontinentov in predstavitev gozdarskega dela nekoč in danes. Najboljša ekipa je bila ekipa OŠ Mislinja (Valentina Jeromel, Nika Oder, Kaja Podjavoršek, mentorica Tonka Kladnik), drugo mesto je zasedla ekipa OŠ Koroški jeklarji z Raven na Koroškem (Kaj Glinšek, Neža Švajger, Ana Mravlak, mentorica Janja Spanžel) in tretje mesto ekipa OŠ Franja Goloba s Prevalj (Lovro Knez, Lara Pavše, Eva Hanžeković in mentorica Helena Potočnik Gostenčnik). Poleg omenjene aktivnosti so vodili gimnazijce po plinu poškodovanih gozdovih nad Črno na Koroškem, članice študijskega krožka "Ženska in gozd" bodo spoznavale užitne in zdravilne rastline na Zgodovinski gozdni učni poti Stari grad v Radljah ob Dravi. Individualno bodo koroški gozdarji predstavili brošure o negi, ki so bile predstavljene 23. maja 2015 na uvodni prireditvi Tedna gozdov na Magolniku pri Radečah. Izvedene bodo še druge aktivnosti.

Razglasitev rezultatov in podelitev priznanj najboljšim ekipam.

Zmagovalna ekipa iz OŠ Mislinja

Projekt SUPORT je v polnem teku

Maja Tretjak, dipl. inž. inf. in tehnol. kom. (UN) in Ljudmila Medved, univ. dipl. inž.

Projekt SUPORT, ki je bil vsebinsko predstavljen v prejšnjih številkah *Viharnika*, je v polnem teku. Trajnostni razvoj Pohorja kot glavni cilj projekta zahteva kompleksen pristop in povezovanje različnih strok. Prav tako je pomembno, da so vključene lokalne skupnosti in tudi ostala širša javnost, da se pričakovanja in zahteve vseh, ki na Pohorju iščemo sprostitev, rekreacijo ali svojo tržno priložnost, čim bolj izrazijo.

Pohorje je zaradi svojih naravnih danosti uvrščeno v ekološko omrežje Natura 2000. Zagotoviti izboljšanje stanja naravovarstveno visoko vrednih območij ter hkrati zagotoviti možnosti nadaljnega razvoja prostočasnih aktivnosti v naravi je ena izmed nalog projekta.

Projektna skupina si zato želi v vsaki

številki *Viharnika* obveščati o dogajanju v projektu.

Hkrati bralce tudi vabimo, da zapišete svojo misel, pohvalno oceno ali kritično pripombo na stanje, ki ga na Pohorju srečujete. Veseli bomo tudi vsakega predloga in pogleda, kako naprej.

Svoje misli in predloge pošljite na elektronski naslov uredništva viharnik.gg@gmail.com.

Dejavnosti

V spomladanskih mesecih smo spremljali in šteli gozdne kure. Monitoring smo izvedli v dveh delih: monitoring za divjega petelina, ruševca in gozdnega jereba in monitoring za koconogega čuka, malega skovika, triprstnega detla in črno žolno. Izvedli smo dve poučni delavnici monitoringa, ki ju je vodil Tomaž Mihelič iz Društva za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije. Na delavnicah smo revirnim gozdarjem, ki se ukvarjajo s projektom, partnerjem projekta in zaposlenim v LPN Pohorje podrobno predstavili teoretični in terenski način izvedbe monitoringa za pridobitev zelenih rezultatov. V zimskih mesecih se bo štetje ponovilo.

Informativni gozdarski storži v aprilu in maju 2015

Gorazd Mlinšek, univ. dipl. inž. gozd.
ZGS OE SG

April velja za najbolj moker mesec v letu. Letošnji je bil na Koroškem padavinsko manj obsežen. Padavine so bile razporejene čez ves mesec v obliki lokalno različno lociranih rahlih deževnih padavin. April je tudi drugi spomladanski mesec, a se zima še ni hotela popolnoma posloviti. Snežilo je nad 1000 metri nadmorske višine 4., 5. in 6. aprila. Količine snega niso bile velike. V dopoldanskem času smo imeli celo na Ravnah na Koroškem kratkotrajno snežno nevihto. Sneg je pobelil pobočja tudi nad 800 metri 14. aprila (Uršlja gora, Rogla). V prvi polovici meseca se je izmenjavalo delno jasno do oblačno vreme, več sonca je bilo v drugi polovici. Prvi teden je bil bolj hladen. Najnižje aprilske dnevne temperature v dolini so bile od -4 (6. 4.) do 11 °C (27.4.), najvišje dnevne pa od 5 do 20 °C (22. 4.). Zelo pogosto je v aprilu in maju zapihal veter. 1. aprila so bili zelo močni sunki vetra v radeljskem, podvelškem (Podvelka) in ribniškem delu Pohorja (Ribnica na Pohorju), na Kozjem vrhu in na mislinjskem koncu (Huda luknja). 6. maja je v poznih popoldanskih urah veter podrl posamezna drevesa v Ribnici na Pohorju in Podvelki. Veter podira tudi v močno po žledu poškodovanih gozdovih. V aprilu je v območni enoti sonce predramilo le posamezne lubadarje na soncu zelo izpostavljenih lokacijah. Tudi njihov ulov s pomočjo feromonov v škatljastih pasteh je bil še zelo slab.

V maju – cvetočemu mesecu – je imelo sonce že večjo moč kot v aprilu. Od 1. do 13. maja je prevladovalo jasno do delno jasno vreme, izrazito deževno obdobje je bilo v koroški regiji od 14. do 16. maja. 23. maja je ciklon povzročil težave predvsem v severovzhodni in jugovzhodni Sloveniji, kjer so posamezne reke in potoki prestopili bregove. Nad 2000 metri nadmorske višine je celo snežilo. Zadnji dnevi v maju, razen 31., so bili na Koroškem lepi. Najnižje majske dnevne temperature so bile v dolini od 5 do 13 °C (31. 5.), najvišje pa od 10 do 29 °C (6. 5.). Tudi maj je bil vetroven, vendar sunki vetra niso bili močni in so izsuševali zemljo. Konec maja je na izpostavljenih mestih zemlja postala že manj vlažna,

Z namenom, da se izboljšajo prehranski pogoji za te ogrožene vrste, je bila v maju izvedena sadnja bukve, jerebika in macesna. Sadjno je izvedlo Gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec kot zunanji izvajalec projekta SUPORT. Tečejo tudi intenzivne priprave za postavitve lesenih ograj za zaščito posajenih površin.

Partnerji pri projektu (Zavod za varstvo narave in Občina Zreče) pripravljajo v juniju dve zanimivi delavnici, kjer bodo prav z uporabniki in ponudniki poskušali opredeliti območja, kjer so pričakovanja in zahteve na Pohorju največji. Delavci, ki smo za projekt zadolženi, se bomo trudili, da bodo v *Viharniku* sveže novice o dogajanju na Pohorju, bralci pa ste vljudno vabljeni, da nam pri tem pomagate.

Učna delavnica o sanaciji žledoloma na Rožniku v Ljubljani.

efekt suše še ni bil opazen. V posameznih dneh je bila v maju po ARSO tudi na Koroškem nevarnost velike požarne ogroženosti v naravnem okolju. Koroški gasilci so v aprilu in maju pogasili v naravnem okolju štiri požare – tri v negozdnem prostoru, enega v tudi v gozdnem prostoru. 6. maja je lastnik ograjene površine, namenjene za drobnico, na Legnu kuril sečne ostanke na vlažnem delu znotraj nje, vendar je veter iskre raznesel po pašni površini, ogenj pa je ušel tudi na gozdno površino. Hitra intervencija gasilcev je preprečila širitev pritalnega požara na večjo površino. **Lastniki gozdov, izvajalci del v gozdu in drugi uporabniki gozdnega prostora, upoštevajte navodila in ukrepe za preprečitev požarov, ki jih ob morebitni veliki in zelo veliki požarni ogroženosti izdala Uprava Republike Slovenije za zaščito in reševanje in lokalna skupnost. Prisluhnite tudi revirnim in drugim gozdarjem, ki so zadolženi za varstvo gozdov v posamezni območni enoti. Kurjenje v gozdu je prepovedano, v izjemnih primerih je požiganje s podlubniki in drugimi škodljivci naseljenih vej in drugih sečnih ostankov na urejenem kurišču v gozdu po navodilih revirnega gozdarja po predhodni prijavi gasilcem dovoljeno. Svetujemo čim manjšo uporabo ognja v gozdu! Za zatiranje podlubnikov lahko uporabimo plastične folije za pokrivanje s podlubniki naseljenih vej, pod nadzorom v izjemnih primerih pa z insekticidi prepojene mreže za pokrivanje lovnih kupov in neobeljene**

hlodovine. Najboljši ukrepi za prekomerno razmnožitev podlubnikov so pravočasni posek in sanacija po podlubnikih poškodovanih dreves ter takojšnji odvoz hlodovine iz gozda v nadaljnjo predelavo. Zelo uspešno je tudi takojšnje mletje sečnih ostankov za kurjavo.

V aprilu je bil izveden večji del spomladanske sadnje v zasebnih in državnih gozdovih po programu vlaganj v gozdove v letu 2015 za redno obnovo v vseh gozdovih in redno sanacijo po podlubnikih in ujmah poškodovanih gozdov v zasebnih in državnih gozdovih. Ta dela, sadike in material za zaščito bodo

sofinancirani iz slovenskih proračunskih sredstev. Načrtovana obnova po lanskem žledu poškodovanih gozdov bo potekala v jesenskem času, sofinancirana bo iz sredstev PRP (program razvoja podeželja – evropska sredstva). V spomladanskem času je bila na vršnih predelih Pohorja tudi saditev bukve, macesna in jerebika v okviru projekta SUPPORT. Sadike za vso spomladansko sadnjo v OE Slovenj Gradec so vzgojene in nabavljene v drevesnici Muta. Sadike, posajene v manjših skupinah in šopih na vrhnjih predelih Pohorja (projekt SUPPORT) bodo zaščitene pred objedanjem in drgnjenjem z lesenimi ograjami, drugje so že ali pa še bodo skupinsko na ograjenih površinah z žično ograjo in posamezno s količki ter mrežastimi tulci.

Revirni gozdarji so izvedli kontrolo in prevzem načrtovanih obnovitvenih del. Za končana dela, sofinancirana iz nacionalnih

Drevesni posebež ob planinski poti na Kremžarico nad Legnom pri Slovenj Gradcu

Pred začetkom regijskega kviza o poznavanju gozda ob Naravoslovni gozdni učni poti Lopan v Mislinji (27. 5. 2015). Foto: Primož Areh

Požarišče v gozdnem prostoru na Legnu pri Slovenj Gradcu

sredstev, so pripravili tudi zahtevke za obračun.

Pozorni so morali biti tudi na pojav svežih lubadark. V aprilu so bile še bolj opazne lanske jesenske lubadarke, nova žarišča so se v nižinskih predelih začela pojavljati v drugi polovici maja.

Pričakujemo pa pojav velikega števila razpršenih žarišč lubadark v juniju, saj je tudi v koroških gozdovih še veliko zaradi lanskega žleda slabše vitalnih smrek in drugih dreves. Bodimo pozorni na ta pojav in hitro ukrepajmo s sanacijo! Zaradi nepravočasno izvedenih preventivno varstvenih ukrepov vam lahko v toplem vremenu podlubniki uničijo večjo površino gozda! Pravočasno pokličite revirnega gozdarja, da se dogovorite za način ukrepanja. Tudi pri redni sečnji upoštevajte in dosledno izvajajte na odločbi podan gozdni red. Neurejeno sečišče je idealni prostor za prekomerni razvoj podlubnikov!

Poleg rednega dela so revirni gozdarji in vodja odseka za gojenje in varstvo gozdov izvajali tudi zdravstvene preglede gozda. Na Riflovernu vrhu nad Prevaljami je postalo živahno že v začetku maja. Rojiti so začele ose zapredkarice, vendar manj intenzivno kot leta 2010 in 2013. Lani je bilo rojenje zelo slabo. **Letos je bilo v tleh tudi po končanem rojenju na 1 m² do globine 15 cm še več kot 20 ličink (štetje s pomočjo izkopa). Ali se bodo pojavile poškodbe v krošnjah smrek**

zaradi obžiranja, ki ga izvajajo gosenice, bomo videli v juliju in avgustu. Večjo nevarnost predstavljajo na območju zapredkarice podlubniki, saj so drevesa, pred leti naseljena z osami zapredkaricami, manj vitalna kot nenapadena.

Zaradi vse večjega pojavljanja škodljivih organizmov z drugih kontinentov v našem gozdnem prostoru je nujno dopolnjevanje znanja o varstvu gozdov. Vse bolj so pogoste ujme in pametna operativna preventivno zatiralna ukrepanja so nujna. Znanje si dopolnjujemo tudi na različnih delavnicah in izobraževalnih predavanjih. 13. in 14. maja 2015 so Zavod za gozdove Slovenije, Biotehniška fakulteta – oddelek za gozdarstvo in obnovljive vire in Gozdarski inštitut Slovenije izvedli delavnico "Pogledi na žled". Na delavnici so sodelovali tudi strokovnjaki iz tujine. Zelo zanimiv in kreativen je bil terenski dan v po ujmah poškodovanih gozdovih v okolici Sevnice. Delavnica je potekala v skupni organizaciji CRP raziskovalnih projektov.

V maju smo slovenski gozdarji izvedli številne izobraževalno-ozaveščevalne aktivnosti ob letošnjem Tednu gozdov (28.–31. 5. 2015). Namenjene so mladim in javnosti nasploh. Letošnji teden je bil posvečen predvsem negi gozda, moto pa je bil "Negujmo slovenske gozdove". Osrednja območna prireditelj je bila 27. maja 2015. Na Naravoslovni gozdni učni poti Lopan v Mislinji so preizkusili svoje znanje o gozdu učenci devetih koroških osnovnih šol. Kaj več si preberite v samostojnem prispevku o tednu gozdov v tej številki *Viharnika*.

Na Brdinjskem ribniku

April in maj sta bila primerna meseca za praznovanje. 5. aprila je bilo praznovanje velike noči. Po preobilni velikonočni hrani smo se lahko 7. aprila ob svetovnem dnevu hrane zamislili nad tistimi, ki hrane nimajo. 21. aprila so verjetno praznovali svoj praznik slovenske tajnice, administratorke in sekretarke. Dobro razgledana tajnica lahko zelo veliko pripomore k uspešnemu poslovanju podjetja. Kljub razvoju interneta knjiga ne izgublja veljave. Pomen knjige poudarjajo 23. aprila – na svetovni dan knjige. Spočili smo se lahko 1. in 2. maja – na mednarodni praznik dela. 9. maja smo s praznovanjem po Evropi obeležili 70-letnico konca 2. svetovne vojne. Zagotovo sem pozabil omeniti še kakšen lokalno zanimiv praznik, verjetno pa ste v lepem vremenu praznovali kakšen družinski praznik na piknik-prostoru v gozdni krajini tudi sami.

Na Brdinjskem ribniku pri Ravnah na Koroškem domuje tudi želva

Klepet

Mateja Uršnik

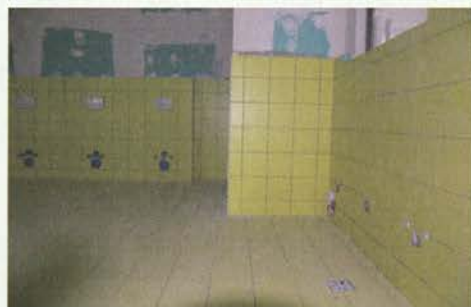
Takole pa je videti, ko se moramo sodelavke (sedanje in bivše) malo naklepetati in si napolniti baterije. En lep popoldan smo preživele v druženju na pohodu po Vrhah. Skupinska slika je nastala pri cerkvi sv. Neže

Leseni škrat že kaže končno podobo

Saša Šuhel, dipl. inž. grad.

Leseni škrat dobiva svojo končno podobo. Odet je že v lepo, toplo leseno fasado. Zaključna dela v objektu so v polnem teku: položena keramika, obdelane stene in drugo. Kmalu se bo videla končna podoba notranjosti vrta.

Lesena fasada na objektu

Inštalacije – toplotna črpalka

Keramika v zgornji etaži

23. srečanje upokojenih koroških gozdarjev

Odbor Kluba upokojenih koroških gozdarjev vabi svoje člane na 23. srečanje, ki bo v petek, 26. junija 2015, z začetkom ob 10. uri v šotoru pri športnem centru Dravograd (Traberg).

Pridite v čim večjem številu, da se pogovorimo in poveselimo!

GOZDNO
SPOJNARSTVO
REPUBLIKE SLOVENIJE

Od gozda do hiše

ODBOR KLUBA UPKOJENCEV
KOROŠKIH GOZDARJEV

VABILO

Popravek

V prejšnji številki *Viharnika* je na strani 24 objavljen zapis o praznovanju Antona Krenkerja. Avtor Vinko Lenart je prispevek pisal po spominu pogovora s slavljencom. Pri tem so se mu zapisale netočnosti: v drugem odstavku je zapisano, da je bil mobiliziran v nemško vojsko in odpeljan na Dunaj, dejansko je bil odpeljan v **München**. V drugem stolpcu piše, da se je po prihodu domov vključil v Zidanškovo brigado, kjer mu je bila zaupana naloga kurirja komandanta brigade. Zapisati bi moral **Bračičevo udarno brigado** ter **komisarja** namesto komandanta.

Avtor prispevka se za netočnosti opravičuje Antonu Krenkerju in bralcem *Viharnika*.

Uredništvo

Subvencijska kampanja na Koroškem v letu 2015

Mag. Jože Pratnekar

Upravni odbor Koroške kmetijsko-gozdarske zadruge se je na svoji 9. redni seji, ki je bila 13. 5. 2015, med drugim seznanil s potekom subvencijske kampanje na Koroškem. Iz podatkov KSS je razvidno, da je

Foto: Bernarda Javornik

pravočasno oddalo vloge 2409 upravičencev. Za ukrep ekološko kmetovanje se je odločilo 262 kmetov, to je 10 %, in za program KOP POP samo 61 lastnikov kmetij, kar pomeni 2,5 %.

Podatki kažejo, da se kmetovalci za KOP POP niso odločili, saj je bila večina postavk iz tega ukrepa za OMD (območja z omejenimi dejavniki za kmetijstvo), kamor spada večina koroških kmetij, neprimernih. V letu 2014 se jih je namreč za program KOP iz SKP 2007–2014 odločilo čez 50 %. Po grobi oceni ugotavljamo, da bodo lastniki kmetij na Koroškem letos prikrajšani za več kot 70.000 EUR subvencijskih sredstev.

Menimo, da bi moral biti osnovni cilj teh ukrepov spodbujanje večje kmetijske pridelave in s tem zagotavljanje samooskrbe v Sloveniji. Ostaja bojazen, da bodo rezultati letos še slabši. Znižanje cen kmetijskih pridelkov (mleka, žit, govejega mesa itd.) in neprimerna subvencijska politika bosta posameznika še bolj odvrčala od tržne proizvodnje. Že sedaj skoraj 60 % dohodka na posameznih kmetijskih gospodarstvih izvira iz subvencij.

Predvsem je treba iz nacionalne ovojnice povečati delež sredstev za vezano proizvodnjo. Nekatere članice EU so že za leto 2015 zaprosile za višji delež tega denarja.

Poseben problem so mladi prevzemniki kmetij. Najmanj 6 ha primerljivih površin kot pogoj za kandidiranje za nepovratna sredstva je vsekakor previsok. Na Koroškem je namreč večina kmetijskih površin v obliki travinja. Ugotavljamo, da bo letos le malo prevzemnikov izpolnjevalo te pogoje.

To je bilo le nekaj ugotovitev, katerih posledice bodo verjetno dolgoročno negativno vplivale na obstoj in razvoj koroških kmetij.

Za leto 2016 predlagamo naslednje:

- povečati delež denarja iz nacionalne ovojnice za vezano kmetijsko pridelavo;
- omenjena sredstva kmetom priznati že med letom;
- višino primerljivih površin kot pogoj za kandidiranje na razpis "mladi prevzemniki" znižati oz. v kvoto vključiti tudi gozd;
- v ukrep KOP POP vključiti pašo in prosto rejo goveje živine;
- pridelava silaže iz travinja naj ostane v ukrepu;
- na strmih travnikih oz. pašnikih naj se dovoli paša drobnice in mlade goveje živine.

Upajmo, da bodo ukrepi subvencijske politike za leto 2016 za naše koroške kmete bolj spodbudni, saj si želimo, da bi večino domačij ohranili, jih usmerjali v tržno pridelavo in pri mladih povečali zanimanje za prevzem kmetij. V nasprotnem pa bo naša samooskrba še slabša in Slovenija bo odvisna od uvoza hrane iz drugih članic EU. Le-te pa verjetno imajo tak interes!

To besedilo je UO KKGZ poslal tudi na Ministrstvo za kmetijstvo gozdarstvo in prehrano ministru mag. Dejanu Židanu.

Paša živine

Mag. Jože Pratnekar

V Sloveniji je skoraj 75 % kmetijskih površin poraščenih s travno rušo. Večino teh površin kmetje namenjajo za pridelovanje travne silaže in sena. Zalo malo pa se jih odloča za pašo govedu in drobnice.

Cena silaže in sena pa je v zadnjem času izredno visoka, saj njuna pridelava zahteva veliko delovnega časa, energije in dragih kmetijskih strojev. Vse to pa se kaže v vse bolj neugodnih razmerjih med cenami kmetijskih pridelkov na eni in cenami pogonskih goriv, močnih krmil in mineralnih gnojil na drugi strani.

To pomeni, da je paša najcenejši način reje goveje živine in drobnice. Zato naj bo v naših silosih in skednjih le toliko osnovne živinske krme, da bo zadostovala za krmiljene v zimskem času. V spomladanskih, poletnih in jesenskih mesecih naj bo živina na paši.

Večina naših kmetij v hribovitem in gorskem svetu je v obliki celca, kar pomeni, da so kmetijske površine več ali manj v enem kompleksu, kar omogoča idealne pogoje za pašo. Le na razdrobljenih površinah, predvsem v nižinskem svetu, je uvajanje paše nekoliko težje, za kar so večkrat razlog tudi prometne ovire.

Poznamo več sistemov paše. Najbolj poznana je paša povprek, kjer se živina čez vse leto pase na celotnem pašniku. Tak način držanja živali kmetje uporabljajo na višinskih in gorskih pašnikih. Taka oblika je primerna predvsem za ekstenzivno rejo, saj ima živina spomladi preveč zelinja,

poleti in jeseni pa paše primanjkuje. Živina pušča blato in seč na celotnem pašniku, pojavijo se pašni pleveli in z leti je tak pašnik slabo izkoriščen.

Bolj primerna je nadzorovana pašno-košna raba, kjer je celoten pašnik razdeljen na določeno število čredink. Pri tem načinu vse površine kosimo in pasemo. V spomladanskih mesecih, ko je rast travinja bujna, večino čredink namenimo za košnjo, jeseni pa površine v glavnem namenimo za pašo. Pašnik razdelimo na najmanj štirinajst čredink in v vsaki držimo živino dva dni. Tako bomo na leto pašnik v povprečju vsaj dvakrat pokosili in sedemkrat popasli. Velikost posameznih čredink je odvisna od števila in vrste živali na pašniku. Za vsako odraslo govedo je treba pri načrtovanju velikosti posamezne čredinke odmeriti od 150 do 200 m² površine. Tako znaša obtežba pašnika na leto od 2 do 2,5 odrasle govede po hektarju.

V praksi se večkrat uporablja tudi način, ki se uvršča med pašo povprek in pašno-košno rabo. Pašnik je razdeljen na manj čredink (šest do osem). V vsaki čredinki držimo živino od pet do deset dni.

Najbolj intenzivna je obročna paša, kjer vsak dan na novo ogradimo samo toliko pašne površine, kolikor čreda potrebuje *zelenja* za vzdrževanje in prirejo za tisti dan. Koliko površine pašnika moramo ograditi za vsak obrok, je odvisno od mase *zelenja* in števila živali na pašniku. Paša naj poteka na travni ruši, visoki 15 do 20 cm, oziroma pri masi *zelenja* 1,7 do 2,5 tone suhe snovi po hektarju. Tak način paše priporočamo pri intenzivni reji krav molznic z visoko mlečnostjo.

Za katero obliko paše se bomo odločili, je odvisno predvsem od vrste živine, ki jo redimo, od intenzivnosti, od

velikosti pašnika, od delovne moči na kmetiji in podobnega. Vsekakor pa velja ugotovitev, da bomo z nadzorovano pašo imeli z živino manj dela, živali bodo bolj zdrave, predvsem pa bodo stroški prireje mesa in mleka nižji.

Za uspešno pašo pa je prvi pogoj, da pašnik ogradimo z ograjo, ki bo živino zadržala na pašniku, jo obvarovala pred potepuški psi in zvermi in da bo tudi lepa za posamezno domačijo.

Prvi odkos

Mag. Jože Pratnekar

Letošnja dokaj mila zima in precej padavin v spomladanskih mesecih so pospešili rast travinja. Tako je bila travna ruša že sredi aprila v razvojni fazi, v kakršni je po navadi ob koncu maja. To pomeni, je treba prvi odkos opraviti štirinajst dni prej, kot je bil to običaj.

Prva košnja je odločilna za kakovost zimske krme. Travinje namreč vsebuje največ hranilnih snovi; to je predvsem beljakovin, ko je večina trav v fazi *bilčenja*. S starostjo se v *zelenju* povečuje odstotek vlaknin, posledica tega pa je slabša hranilna vrednost krme. To pomeni, da je treba s košnjo začeti čim prej, če želimo pridelati kakovostno krmo. Začetek košnje pa je v veliki meri odvisen tudi od tega, kako je posamezna kmetija usmerjena. Kmetije, ki redijo krave molznice in goveje pitance, morajo pridelati kakovostno krmo z velikim odstotkom beljakovin oziroma visoko hranilno vrednostjo. Pri tem pa je treba zagotoviti tudi dovolj energije (škrobnih vrednosti) in da je v obroku dovolj vlaknin. Pravilno beljakovinsko razmerje (beljakovine -škrobnost) in dovolj vlaknin v obroku sta namreč osnovna pogoja za količino mleka, vsebnost toščice in beljakovin v mleku.

Za vzrejo krav dojil ali plemenskih telic pa je krma lahko manj kakovostna z nižjim odstotkom beljakovin in večjim deležem vlaknin.

Pravočasno prvo košnjo pa večkrat otežuje slabo vreme. Večkrat se zgodi, da je travna ruša v optimalni razvojni fazi, vreme pa je deževno. Če bomo krmo namenili za vzrejo plemenskih telic ali krav dojilj, s košnjo nekaj dni počakamo. Če pa želimo pridelati zares kakovostno osnovno živinsko krmo z visoko hranilno vrednostjo, s košnjo ne smemo odlašati. Predvsem je pomembno, da bomo košnjo in spravilo

pridelka opravili kar se da hitro. Zato je treba že pred košnjo pripraviti stroje, da bo delo potekalo nemoteno. Travno rušo po košnji čim prej obrnemo z vrtavkastim obračalnikom, da rastline ovenijo. Za siliranje so rastline najbolj primerne, ko je v njih še okrog 40 % vode. V praksi se to opravi s preprostim poskusom. Krma je primerna za siliranje, ko se pri močnem ožemanju še pokažejo kaplje vode.

Za prvi odkos priporočamo siliranje, saj je za sušenje največkrat premalo lepih

Foto: Blaž Apačnik

dni. V zadnjem času se kmetije pogosto odločajo za siliranje v bale. Ta oblika konzerviranja krme pride v poštev predvsem za manjše kmetije, saj so stroški dokaj visoki. Pri tem je treba ponovno opozoriti kmetovalce, da odpadne folije, ko krmo iz bal uporabimo, ne smemo sežigati, marveč jo je treba odpeljati na ustrezno deponijo.

Za večje kmetije pa pridejo v poštev koritasti silosi, kjer je delo s sodobnimi stroji mogoče povsem mehanizirati pa tudi stroški so nižji.

Ob koncu velja poudariti, da je prireja mleka in mesa v veliki meri odvisna od kakovosti osnovne živinske krme. Z rastjo cen naftnih derivatov in posledično dvigom cen močnih krmil za živino lahko stroške prireje v veliki meri znižamo s kakovostno domačo krmo.

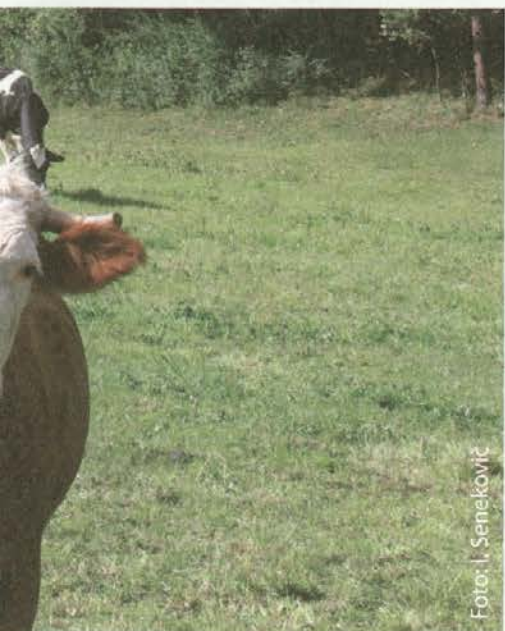

Foto: I. Seneković

Teden zdravilnih rastlin

Na Koroškem že šestič odkrivali zelena bogastva

Sara Berglez Zajec, univ. dipl. pol.

Res, da je Koroška polna zelenih bogastev, vendar, ali jih poznamo dovolj, da jih tudi uporabljamo in uživamo v njih? Ravno to vprašanje je botrovalo razvoju projekta, ki je letos zaživel v praksi že šestič.

Zadnji teden v maju se tradicionalno angažirajo vsi, ki želijo deliti svoje znanje in izkušnje o zdravilnih rastlinah, ter pripravijo teden dni trajajoče različne

Otroci so spoznavali rastline in jih na svoj način narisali.

pestre prireditve. V času med 25. in 31. majem se je zvrstilo več kot 30 dogodkov, lociranih po vsej Koroški. Zanimiva je bila otvoritev tedna zdravilnih rastlin v Radljah ob Dravi, kjer je svoj pogled na vzgojo semen predstavila Nuška Hamler, sicer tudi avtorica knjige *Semenarimo z ljubeznijo*. Tekom tedna so sledila še zanimiva predavanja o eteričnih oljih, zeliščnih dobrotah, raznih pripravkih iz zdravilnih zelišč, ki blagodejno vplivajo na telo in počutje. Posebna zanimivost so tudi bogate razstave, kjer lahko obiskovalci spoznajo številne vrste v sušeni obliki, svežih zasaditvah v lončkih in prijetno aranžiranih v šopkih. Zagotovo velja izpostaviti razstavo v Vuhredu na temo Spoznajmo lokalna zelišča in že tradicionalno bogato razstavo pod kozolcem na Poljani, kjer so članice društva Povojček s Prevalj v sodelovanju s Turističnim društvom Poljana kot vsako leto presegle same sebe.

Društev, organizacij in posameznikov, ki sodelujejo, je vsako leto veliko, prav vse

Otroci so popestrili dogajanje s kulturnim programom.

prireditve pa so za obiskovalce praviloma brezplačne. Dejstvo, da so organizatorji večinoma zelo zagnani prostovoljci, pripomore k temu, da imajo prireditve še večjo personalno noto in dodatno energijo. V dogajanje so vključene tudi knjižnice in gostinci ter seveda otroci v šolah in vrtcih. Zanje so organizirane še dodatne aktivnosti, vsako leto pa lahko sodelujejo tudi na likovno-literarnem natečaju, ki ga organizira OŠ Neznanih talcev Dravograd, Podružnična šola Črneče, pod vodstvom profesorice Maje Medved na temo zdravilnih zelišč. Letos so ustvarjali na temo česna. Strokovna komisija je izbrala pet nagrajencev: Nušo Kadiš in Lariso Hartman v kategoriji literarnih izdelkov, Evo Šurbek, Vida Tamšeta in Žana Kotnika pa v kategoriji

likovnih izdelkov. Česen pa je bil tudi osrednja rastlina nedeljskega zaključka v Radljah ob Dravi, ko so kmetice prireditev začinile s česnovno juho in fižolovo mineštro s česnom. Manjkalo ni tudi sladkih dobrot z drugimi zelišči.

V Radljah ob Dravi in pod kozolcem na Poljani je zadnji vikend popestrila dogajanje Sabina Topolovec, ki je kot soavtorica knjižnih uspešnic *Uživajte v naravi brez strahu pred klopi*, *Resnice in zmote o soncu* ter knjig *Ščepec rešitve* in *Ščepec védenja* ena izmed bolj znanih poznavalk zdravilnih rastlin v Sloveniji.

Vsi tisti, ki ste letošnje prireditve zamudili, vabljeni drugo leto v zadnjih dneh maja, da skupaj z nami zaživite svet zdravilnih rastlin, ki nas obdajajo. Ne bo vam žal.

Slastne dobrote, ki so jih pripravile kmetice.

Zeliščarska nedelja

Milena J. Cigler

Ker je bilo predlani na zeliščarskem dnevu ali sejmu v Radljah tako nepopisno prijetno, sem se letos odločila sodelovati na podobnem dogodku.

Nedelja, 31. maja, je zjutraj bila videti turbobna, dežne kaplje so monotono udarjale po šipi avtomobila. In tako se nobeni od naju s hčerjo, ki je natančneje vedela, za kaj gre, ni ljubilo govoriti. Tako sem šele malo pred ciljem izvedela, da ne greva na prostor pred Gozdnim gospodarstvom, ampak v Mladinski center v Radljah.

V Mladinskem centru v Radljah podobna slika: dve dekleti in en fant skeptično zrejo ven iz lepo urejenih prostorov: če ne bi bilo vse zeleno, bi mislili, da je jesen (citata Andreja Velkavrha).

"Danes pa ne boste imeli obiskovalcev," sem jih "pomirila" še jaz, čeprav mi je bilo takoj žal. Ampak mladi se ne dajo kar tako, sploh ne nekemu dežju, in imeli so prav, jaz pa ne. Pa sem bila vesela zanje.

Počasi so se prostori Mladinskega centra polnili. Prvi so prišli starši otrok, ki so imeli nagrajene risbice. Celo otroci vrtca in šole iz Črneč, ki imajo prizadevno likovnico Majo Medved Kajzer, so se vpisali med nagrajence, natančneje Larisa Hartman

Martina Cigler in Andrej Ravnjak pred stojnicama

pod vodstvom tudi zelo prizadevne mentorice Anice Filip, šolarica Nuša Kadiš pa pod mentorstvom že omenjene Maje.

Kulturni program je povezovala Sara Berglez Zajc, ki je bila tudi organizatorica prireditve.

Na prireditvi so se predstavili: Aktiv kmetič Radlje in Remšnik, ki so na prizorišču kuhale fižolovo mineštro oz. česnovu juho, Martina Cigler z ekološkimi pridelki ter Andrej Ravnjak s pripravkom – glivo TRIFENDER WP kot spodbujevalcem rasti, ki pa deluje tudi kot fungicid, hiperparazit in insekticid in pomeni kolonizacijo življenjskega prostora korenin in odpornost tal na izbruh bolezni. Na

koncu pa se je predstavila še Sabina Topolovec z Dolenjske, ki je predavala o naravni zaščiti proti klopom. Poudarila je, da je pomembno, ko gremo v gozd, da smo oblečeni v svetla oblačila in da smo dobro razpoloženi, ker raziskave kažejo, da so zlovoljne in slabe misli kot nalašč, da privlačijo klope. Da sta obe bolezni od ugriza klopa v porastu in da je Koroška v ospredju med področji, kjer so klopi okuženi z boleznima, kot sta borelijoza in klopni meningoencefalitis. Ostale stvari o zaščiti pred klopi v bistvu niso neznane, zato jih ne bom ponavljala. Hvala organizatorjem za res prijeten in poučen dan o odnosu človeka do narave.

Številna priznanja

Dobrote slovenskih kmetij 2015

Bernarda Javornik, svetovalka za kmečko družino in razvoj dopolnilnih dejavnosti na kmetiji, KGZS, Zavod Celje

V nedeljo, 24. maja 2015, so se zaprla vrata že 26. državne razstave Dobrote slovenskih kmetij. Razstava je bila tudi letos na ogled postavljena v Minoritskem samostanu na Ptuj.

Razstavljeni so bili krušni, mesni in mlečni izdelki, vina, suho sadje, sokovi, olja, kisi, razne vrste sadjevca, marmelade, konzervirane vrtnine, suho sadje, kompoti, žganja in likerji, ki so na predhodnih ocenjevanjih, ki so potekala že vso pomlad, dobili bronasto, srebrno ali zlato priznanje za kvaliteto. Razstavo je dopolnil bogat spremljevalni program, dobrote pa

Orehov šarkelj
Marjete Ročnik
z znakom
kakovosti

Zlati in srebrni
mošt s kmetije
Fancat – Klemna
Hrastelja iz
Trobelj

Mešani kruh z
rženo moko
kmetije Pihler z
Mute – srebrno
priznanje

Zlati
medvedovi
kvadrati

je bilo na dvorišču Minoritskega samostana mogoče tudi poskusiti in kupiti. V sklop prireditve sta bila vključena okrogla miza o dopolnilnih dejavnostih ter posvet o mreženju na podeželju.

Na razstavi, ki predstavlja osrednjo predstavitev gastronomske raznolikosti slovenskega podeželja in kakovosti izdelkov s kmetij, vsa leta množično sodelujejo tudi kmetje z območja Kmetijsko-gozdarskega zavoda Celje – območja savinjske in koroške regije.

Letos je bilo z območja Koroške v ocenjevanje poslanih kar 94 izdelkov. Podeljenih je bilo 35 zlatih, 27 srebrnih in 26 bronastih priznanj.

Poleg tega so bili podeljeni tudi štirje znaki kakovosti. Prejeli so jih:

Kmetija Gradišnik, Danilo in Martina Libnik, Jamnica 6, za rženi kruh

Marjeta Ročnik, Belšak 9, za orehov šarkelj

Marta Štumpfl, Sp. Razbor 61, za sir za žar

Darinka Prevorčnik, Podgorje 149, za ribezovo žganje

Znake kakovosti prejmejo kmetije za tiste izdelke, ki so tri leta zapored prejela zlato priznanje.

V zadnjih letih opažamo, da se za sodelovanje na ocenjevanju odločajo predvsem kmetije, ki svoje proizvode potem tudi tržijo. Pridobljena priznanja so dokaz dobre kvalitete izdelkov. To lahko ob ustreznih reklamah tudi poveča prodajo izdelkov iz registriranih dopolnilnih dejavnosti. Seveda pa se med sodelujočimi znajdejo tudi kmetje in kmetice, ki želijo le preveriti, kam njihov izdelek sodi, ali pa je, kot temu nekateri rečejo, pohvala ali priznanje namenjeno njihovi duši.

Vsekakor vsem dobitnikom priznanj iskreno čestitam!

Kmečka tržnica v Dravogradu

Vančy

Foto: Zdenko Kupčić

Veliko govorimo, da bi bilo prav, da bi kot potrošniki bili bolj naklonjeni domači lokalno pridelani prehrani. Da bi izdelki, ki jih uživamo, zrasli čim bliže našega doma oziroma kraja, kjer jih uživamo. To še posebej gotovo velja za zelenjavo in v domači krušni peči pečen kruh. Da bi jih prej, preden pridejo na polico, v tem primeru na stojnico, ne bi bilo treba prevažati na stotine kilometrov. Obenem pa, ko jih kupimo doma, nagradimo za delo in trud domačega kmeta - pridelovalca.

Stojnico z domačimi pridelki so julija 2014 postavili tudi v Dravogradu. Najprej je stala zunaj na prostem, decembra lani pa so jo prestavili v pokrit prostor "Stare kovačije". Vse od začetka ob njej vztrajata Jožica Vrhovnik in Antonija Rotovnik s kmetije Brdnik. Obe gospodinjji sta doma iz Šempetra na Kronske gori. Jožica ponuja zelenjavo, domače vrtnine. Doma v Šempetru pri Peharju (po domače) gojijo tudi perutnino in tako dopolnilno delajo še domače bio-rezance, tudi take, rezane

Jožica in Tončka na tržnici v stari kovačiji v Dravogradu – domači branjevki s svojo ponudbo

na roko, ter razne kekse in peciva. Na zalogi imajo vedno tudi domači kis in mošt. Da pa ima Jožica lahko spomladi dovolj zgodaj povrtine, so si doma napravili kar nekaj pokritih rastlinjakov (kar bom predstavil v eni od naslednjih števil *Viharnika*). V pogovoru mi je zaupala: "Res ni ne vem kako velik zaslužek. Dravograd je tudi bolj mali kraj in veliko gospodinj ima še kje kak svoj vrt. Pri tej naši dejavnosti ne uspeš čez noč. Pri tej zvrsti pridelave je pomembno, da pomaga in sodeluje vsa družina. Kupci pa, ki so z našo ponudbo zadovoljni, se že kar radi vračajo."

Kmetija Brdnik ima registrirano dejavnost za peko kruha v krušni peči. Na stojnici imajo več vrst sveže pečene

kruha: rženi, črni, beli, koruzni, posebne vrste, ajdov, pirin, sadni, razne potice in kekse, domači kis in olja. Tončka pove: "Za prodajo imamo registrirane tudi domače mesne izdelke. Z možem sva kmetijo in dopolnilno dejavnost že predala sinu in snahi, ki pridno nadaljujeta zastavljeno. Poleg te stojnice vozimo pridelke še na stojnice v Celje in Maribor. Doma pa imamo v dodelavi večnamenski prostor, kjer bomo lahko gostom ponudili poleg strehe še domačo hrano."

Zdi se mi prav, da podpremo domače pridelovalce in tudi mi zaživimo bolj zdravo z naravo!

Zgodba o Mlinarčku

Martina Cigler, dipl. inž. agr.

Da so takšna ali drugačna žita zdravju prijazna, se začenjajo vse bolj

zavedati tudi mlajše generacije, ki želijo prisluhniti izročilu babic, prababic in drugih. Nekdaj so, zlasti na koroških hribovskih kmetijah, večino žit in nepravih žit sejali in pridelovali sami, pravzaprav je bila kar tradicija, da so v njivo spremenili vsak kos zemlje, če le ni bil prehudo strm teren, drugače pa tudi strmine niso bile vedno ovira.

Tako so žito tudi ročno sejali, ga pleli in želi ter ročno omlatili. Takrat je bil mlin velik privilegij posameznikov, saj so vsi okoliški kmetje vozili na mletje žito k domačim mlinarjem. Zdaj mlini samevajo, kjer jih je sploh še moč najti, nekaterim mladim pa ni vseeno, da bi mlinarska tradicija kar tako žalostno zbledela. Tako sem spoznala 30-letnega Marka Kočevarja s Štajerske, ki sicer izvira s Kozjanskega,

ampak že nekaj časa živi z družino v Mariboru, in zaupal mi je svojo zgodbo.

Začetek je bil takšen kot pri nekaterih ljudeh, ki prisegajo na ekološko pridelano hrano. Z ženo sta najraje nakupovala na tržnici pa tudi sicer sta na svojem vrtu skušala čim več sama pridelati. Marko prihaja iz kmečkega okolja in mu tovrstno delo ter upravljanje s stroji ni bilo tuje. Poleg vrta sta na Kozjanskem imela tudi ekološko njivico, na kateri sta prvič posejala piro in potem s ponosom opazovala žetev prvega pridelka. Prav tako sta bila ponosna na prvo vrečo pirine moke, ki sta jo uporabila za peko kruha. Nepozaben je vonj po sveže pečenem kruhu iz moke brez konzervansov kakor tudi okus kruha. Tako sta se z ženo odločila peči kruh doma. Vedno bolj je v njima rasla želja, da bi imela mlin vedno pri roki. Ker živita v centru Maribora, njivo imata na Kozjanskem, žito pa sta vozila v mlin v Prekmurje, sta spoznala, da je to zelo nepraktično. Prišla sta na idejo, da bi kupila mlin in to tudi uresničila. Mlin, ki je postal d. o. o., sta poimenovala Mlinarček. Najdemo ga v neposredni bližini centra Maribora, ampak ne meljejo kar vseh žit po vrsti, temveč so se odločili odkupovati in predelovati izključno ekološka žita. V mlinu vedno omamno diši po sveži moki.

Na slikah lahko vidite domiselno urejeno trgovinico. Bogata ponudba ekoloških žitnih proizvodov zajema moke vseh vrst, zdrobe, imajo pa tudi kosmičnik, s katerim stiskajo zrna v odlične sveže kosmiče. V ponudbi imajo tudi semena različnih žit ter olja, žitne kaše, izdelujejo pa tudi vzglavnike iz ajdovih luščin. Ker odkupujejo izključno ekološka žita, dajejo tudi podporo v ekološki način kmetovanja usmerjenim kmetijam in prav je tako. Naučimo se spoštovati naše in imeti radi naše in upoštevajmo, da je kruh iz ekološke moke veliko bolj nasiten, okusen in zdrav in lahko tudi pri tem upoštevamo rek "Manj je več". Res, da so ekoproizvodi nekoliko dražji, ampak imejmo se radi in si kdaj pa kdaj, kolikor pač zmoremo, privoščimo kakovost.

Vse Mlinarčkove proizvode lahko dobite tudi pri meni, le poiščite me na kateri izmed tržnic na Koroškem. (Martina Ciglar)

V reviji Viharnik bomo z veseljem predstavljali okolico različnih koroških kmetij in skupaj s krajinsko arhitektko Kristino Ravnjak raziskovali tipičen koroški vrt ter tako poskrbeli, da bo naša okolica sčasoma bolj prepoznana in preprosto lepa, kot si Koroška zasluži. Vabljeni, da pokažete interes za obisk (sporočite nam na 031 369 514 ali kristina.ravnjak@gmail.com), za brezplačno krajinsko arhitekturno svetovanje in predstavitev vaše kmečke domačije pa poskrbimo mi.

Dehteče kraljice vseh rož

Junija zacvetijo vrtnice

Kristina Ravnjak, dipl. inž. kraj. arh.

Vrtnica že dolgo velja za kraljico vseh okrasnih rastlin. V starem kmečkem *gartlcu* ali ob njem je imela vedno posebno mesto. Cvetoče vrtnice veljajo za simbol ljubezni, obilja, miline, življenja in celo nesmrtnosti. V vrtnarstvu si danes prizadevajo, da te krasne lepote ne bi bile "le" lepe, zato z zlahtnjenjem iščejo in odbirajo predvsem sorte, ki so odpornejše proti boleznim in zato ne potrebujejo škropljenja. Ste vedeli, da lahko

Vrtnice v premišljeni zasaditvi, ki podkrepi perspektivo prostora.

vrtnice, ki niso bile škropljene s strupi, uporabimo tudi pri pripravi jedi za posebne priložnosti?

Vrtnice se ne razlikujejo le po barvi cvetov, temveč tudi po obliki rasti

(*habitus*), količini cvetenja, odpornosti proti zmrzali in drugih značilnosti, ki so ujete v določeni sorti vrtnice. Vrtnice iste sorte rastejo in cvetijo na povsem enak način, saj so zaradi nespolnega

Junija zacvetijo v vsej svoji lepoti.

Eterično olje vrtnic osrečuje in pomaga pri depresiji. Na sliki vrtnica sorte 'Marie Curie'.

razmnoževanja genetsko enake. Glede na način uporabe jih ne ločujemo po sortah, saj je teh mnogo preveč, da bi si jih lahko človek vse zapomnil, temveč jih delimo v skupine, kot so mnogocvetnice, čajevke, *poliante*, prekrivne vrtnice, rožni grmi in plezalke.

V poplavi sort, ki so nastale z žlahtnjenjem, se zaradi izjemno lepega vonja cvetov radi vračamo k starim sortam, tako imenovanim *gartrožam*. V trgovinah jih je težje dobiti, saj veljajo za nezanimive za trg, ker večina cveti le na začetku poletja. Njihovo cvetenje je morda res kratko, a je takrat tako bujno, da nam zastane dih. Kot pravi poznavalec vrtnic Matjaž Mastnak: "Za vsako od želja se najde prava vrtnica, toda nobena vrtnica ne zmore vsega."

Že v antični dobi so vrtnice slavili kot simbol ljubezni in lepote ter hkrati junaškega poguma in zmagslavja.

Uporaba v kulinariki

Ljubezen do vrtnic nam v svoji knjigi z naslovom *Okus po cvetju* na poseben način

Lahko jih kombiniramo s sivko ali okrasnimi sroboti, najlepše pa so videti na zimzelenem ozadju.

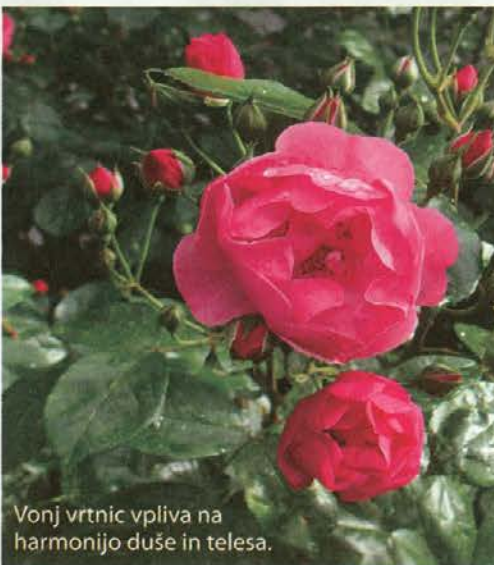
priljublja pokojna Jelena de Belder Kovačič. Vrtnice po njenem v sebi skrivajo zanimivo protislovje: privlačnost cveta in nevarnost, ki je skrita v bodicah. Cvetovi vrtnic so najprimernejši za pripravo sladic, saj imajo presni cvetni lističi rahlo grenko-sladek okus. Recepte najdete v omenjeni knjigi, izdamo pa vam nekaj navodil za pripravo likerja iz vrtnic, ki bo še posebej všeč vsem predstavnicam nežnejšega spola.

Vrtnice imajo v naših vrtovih vselej posebno mesto. Poleg tistih posebnih, novih sort vrtnic imamo radi tudi povsem preproste šipke.

Nasveti za sajenje

Vrtnice so nekoliko zahtevnejše rastline za gojenje, saj je z njimi čez leto kar nekaj dela. Najboljši čas za sajenje

Vonj vrtnic vpliva na harmonijo duše in telesa.

Za vrtnice vedno izberemo poseben prostor.

vrtnic je jeseni. Sadimo jih v koreninski grudi iz lonca ali kot gole korenine, ki jih pred sajenjem obvezno za nekaj ur namočimo v vodo, pomešano z zemljo. Sadilno jamo za novo vrtnico lahko izkopljemo že nekaj dni pred sajenjem in jo založno pognojimo. Sadimo na enako globino, kot je bila rastlina sajena v drevesnici, vendar sadiko v obliki stožca obsujemo z rahlo zemljo in tako cepljeno mesto zaščitimo pred zmrzaljo. Spomladi to zemljo previdno odstremo, vrtnice obrežemo in pognojimo, drugič pa jih s specialnim gnojilom za vrtnice gnojimo po cvetenju, ko sproti z rezjo odstranjujemo tudi odcvetele dele rastlin. V primeru težav z ušmi ali listno rjo uporabljamo naravne pripravke za zaščito rastlin.

Če vam je članek všeč ali pa bi mi želeli kar koli sporočiti, me dobite na naslednjih kontaktih oziroma povezavah.

Kristina Ravnjak, dipl. inž. kraj. arhit. (UN)

E: kristina.ravnjak@gmail.com

W: www.gartgarden.com

T: 031 369 514

FB: <https://www.facebook.com/gartgarden>

Liker iz vrtnic

Sveže cvetne liste lepo dišeče in neškropljene vrtnice ter sladkor izmenično po plasteh naložimo v kozarec za vlaganje, ki ga nato postavimo na sonce. Med raztapljanjem sladkorja kozarec večkrat obrnemo. Ko se vsebina spremeni v sirup, čez prelijemo nekaj dobrega domačega žganja in precedimo. Po okusu precejšenemu likerju dodamo še več žganja oziroma nekaj prekuhane vode.

Junija je žetev medu

Janez Bauer

Topli poletni dnevi nas kar vabijo na plano. Junij je mesec, ko se narava obleče v vse odtenke zelene barve in človeka kar vleče na travnike in v gozdove. Tudi za čebele je to eden najbolj aktivnih mesecev.

Od zore do mraka, od prvih jutranjih žarkov dalje čebele izletavajo iz panjev in se vračajo s polnimi želodčki sladke medicine. Zjutraj polete iz panjev najprej čebele oglednice. Prvi sončni žarki, ki obsijejo pročelje čebelnjaka, zvabijo čebele na plan. Nekaj čebel izleti, nekajkrat zakrožijo nad panjem in se podajo v raziskovanje. Čebele zelo dobro vidijo in hitro opazijo cvetoče rastline. Zapomnijo si njihov položaj in se hitro vrnejo v panj. Tam s čebeljim plesom povedo vrstnicam,

Odpiranje satja

Čebele samotarke na Prevaljah

Gorazd Mlinšek

Ohranjanje zdravega okolja je odvisno od biotske pestrosti. K njej veliko pripomorejo žuželke, med njimi tudi čebele samotarke. Za čebele samotarke je značilno, da samice same poskrbijo za svoj zarod. V Sloveniji je doslej najdenih 563 vrst divjih čebel. Med njimi so tudi čmrlji. Raznolike čebele si najdejo gnezda v luknjah v lesu, v luknjah v zemlji pa tudi v votlih drevesih. Ko v luknje odložijo jajčeca in jih oskrbijo s hrano, jih zadelajo z blatom ali kakšnim drugim materialom. Izležene ličinke se hranijo s pelodom in se zabubijo. Kot odrasle žuželke izletijo iz

Točilo

kje se nahaja vir medicine. Čebelji ples je prav poseben obred. Čebela, ki je našla medicino, s plesom v obliki osmice in tresenjem zadka sporoča vrstnicam, kje se nahajajo viri medicine. Os osmice plesa je v določenem kotu med soncem in cvetočim drevjem in na ta način obvesti vse čebele v panju o smeri in oddaljenosti od paše. Takrat se vse čebele iz panja usmerijo v tisto smer in tisti dan nabirajo to vrsto medicine. To je njihova zelo pomembna lastnost. Čebela namreč ob obisku cvetov pobere tudi cvetni prah, pelod, in ga prenese do drugega cveta. Na ta način čebela z nabiranjem in iskanjem medicine avtomatično oprahuje to cvetje. Na ta način opravlja večino svojega koristnega dela v korist narave. Tudi do devetdeset odstotkov večji pridelek lahko pričakujemo ob dobrem čebeljem oprahujevanju. Ob tem pa čebele domače panje napolnijo s sladko medicino. Medicino v panju panjske čebele predelajo v med in shranijo v prazne celice nad gnezdo. Na ta način si

Sladek med

ustvarijo zimsko zalogo hrane. Seveda veliko medu porabijo sproti za prehrano svojih vrstnic in za gojenje zalege. Vse viške medu pa shranijo nad gnezdo.

Ravno te viške medu pa že težko pričakuje čebelar. Čebele shranjujejo med nad gnezdo. Temu prostoru v panju pravimo medišče. Tam čebelar nastavi prazno satovje in čebele vanj nanosijo med. Celice v satju pokrijejo z voskom, kadar so polne in je med dovolj zrel. Vsebovati mora manj kot osemnajst odstotkov vode. Takšen med, ki je dobro zaščiten pred zunanjimi vplivi, je vrhunske kvalitete in obstojen neomejeno dolgo. Na satju mora biti vsaj polovica medu pokritega, da je dovolj zrel. To satje čebelar pobere iz panja in iztoči.

Točenje medu je vedno poseben družinski praznik, običajno pri njem sodeluje vsa družina. Oče čebelar pobira satje iz medišča, otroci ga odpirajo, starejši sin pa zasučje točilo, da iz njega priteče sladka strd. To sladko strd mama namaže na kruh in sladka malica je tu!

luknje. Oplojena samica si naslednje leto poišče gnezdo.

Čebele samotarke so tudi na vrtu na Nicini na Prevaljah. Za biotsko pestrost svojega biovrta skrbi Ivan Vaukan. Okoli ograje in hiše ob vrtu ima obešene številne navrtane veje. Odprtine lukenj so različno velike. Skoraj v vseh so se naselile različne čebele samotarke. Izdelal je tudi lepo gnezdilnico zanje, za čmrlje, ki spadajo med divje čebele, in štrigle. Tudi v njem je stanovanjska stiska.

Ivan Vaukan ali Sini, kot ga kličejo domači in najbližji prijatelji, je vrsto let delal kot voznik gozdarskega kamiona GG Slovenj Gradec v koroških gozdovih. Z naravo je bil povezan že v mladosti. Veliko lepega se je naučil na bregovih Meže, ob katerih stoji njegova domača hiša. S svojim znanjem o naravi si z veseljem pestri upokojenski čas, prenaša pa ga tudi na vnuka Žiga.

Ivan Vaukan je sam izdelal gnezdilnico.

Kinološki dan na Domu lovcev Golavabuka

Martina Sušec Valentar, dr. vet. med.
VP Radlje ob Dravi

V soboto, 6. junija 2015, se je na Domu lovcev Golavabuka odvijalo srečanje lovskih kinologov Koroške. V okviru kinološkega dneva so se letos odločili, da bodo na dnevni red uvrstili tudi predavanje s področja veterine. Povabilu, da predstavim bolezní oziroma poškodbe psov, sem se z veseljem odzvala. Vse zbrane je najprej pozdravil Jožef Verčko, predsednik

lovskega kinološkega društva Koroške. Sledilo je moje predavanje o boleznih psov, in sicer o aktualnih zajedavskih, organskih in infekcijskih boleznih.

Potem pa nam je Slavko Žlebnik predstavil Pravilnik o vrstah in moči lovskega orožja, načinu zasledovanja ranjene ali obstreljene

divjadi ter o višini škode na divjadi, ki je povzročena s protipravnim lovom v navezavi Zakona o divjadi in lovu ter Zakona o zaščiti živali. Na koncu so podelili odlikovanja Kinološke Zveze Slovenije, srečanje pa smo v prijetnem vzdušju zaključili z malico in druženjem.

Vili ohranja tradicijo dneva mladosti

Mirko Tovšak

Kdo ne pozna Vilija, znanega gostilničarja iz Slovenj Gradca, ki je v svojem gostišču, ki ga domačini boljše poznamo kot gostilno Marčič, uredil muzej, posvečen spominu na Josipa Broza - Tita. Spominska zbirka je kar zajetna in si jo je vredno ogledati.

Vsako leto pa ob 25. maju, nekdanj slovitom prazniku dneva mladosti, Vili pred gostiščem Marčič pripravi sprejem Titove štafete. V pomoč mu priskoči skupina planincev PD Slovenj Gradec, ki simbolično ponesejo štafeto po Celjski cesti do dvorišča pred gostiščem, kjer se

Vili sprejema letošnjo štafeto.

običajno zbere tudi lepa množica obiskovalcev in drugih radovednežev.

Letos je bil sprejem štafete še posebej zanimiv, saj so nastopili mladi pevci, sodelovala pa je tudi godba na pihala in nekateri motoristi, ki so za to priliko svoja vozila še posebej lepo okrasili.

Nič ni narobe, če včasih nostalgичno pokukamo v preteklost, ki je del naše zgodovine. Nič se je ni treba sramovati, saj je to del našega življenja v povojnem obdobju, na katerega imamo nekateri tudi prav lepe spomine.

Bogata spominska zbirka v kletnih prostorih gostišča Marčič

Na sprejemu Titove štafete so sodelovali tudi otroci pevskega zbora.

Bukovje skozi čas Od stare Jugoslavije do danes v luči menjavanja vojska

Vančy

V nedeljo, 24. maja, je bilo v čudovitem sončnem popoldnevu ob gradiču v Bukovju pri Dravogradu nadvse živahno. Javni kulturni zavod Dravit je organiziral veliki igrani spektakel pestrega zgodovinskega dogajanja, menjavanja oblasti in vojska v tem gradu v vseh zgodovinskih obdobjih od stare Jugoslavije, nemške okupacije in po II. svetovni vojni, ko je postal središče in komanda obmejnih vojaških enot - Štajerske, Koroške in Savinjske. Po letu 1953 je postalo Bukovje komanda vseh obmejnih enot graničarjev KNOJ-a od Duha na Ostrem vrhu do Solčave. Po osamosvojitvi Slovenije je grad Bukovje Ministrstvo za obrambo

predalo v upravljanje Občini Dravograd, ki skupaj z muzejsko in kulturno dejavnostjo zdaj skrbi zanj.

Zgodovinsko kulturno umetniško društvo iz Kranja je sodelovalo s številnimi uniformami in orožjem, uprizorilo je prave igrane boje. Bilo je veliko streljanja. So se pa kot akterji v dogajanje vključili tudi vsi obiskovalci. Na drogu pred gradom je vsaka zmagojuča vojska izobešala svojo zastavo in jo morala po porazu sneti. Tako je nazadnje ostala res zmagovita slovenska zastava, ki plapolja še danes.

Pripeljal se je celo maršal Tito v odprtem džipu v spremstvu motoriziranih enot. Tita je odlično igral legendarni Titov posnemovalec Ivo Godnič. Bili so pionirčki in Titova štafeta, kot nalašč pred 25. majem. V velikem vojaškem poljskem kotlu pa se je kuhala pravi vojaški pasulj, ki so si ga obiskovalci lahko kupili za plačan krajevni samoprispevek 400 rdečih denarjev. Da, vsa plačila so se lahko izvajala le z menjavo v jugoslovansko valuto rdečih stotakov, ti pa so bili nekako v razmerju 1:1. En evro za en rdeč stotak; no, izračunajte si: za pivo je bilo treba odšteti dva rdeča.

Uniformirani partizani in Nemci z opremo in orožjem; KUD Kranj

Legenda in motor Bukovja Jože Kramer je v igri kot rekrut tvegala celo svoje bujne kodre in se pustil do golega ostriči, za kar je požel veliko mero smeha in aplavz. Nastopil je tudi odlični Kimperk teater, ki je uprizoril *Švercerja s pomarančami in kavo – Moti, Hanzej in strogi carinik*. Na ogled so v prizidku postavili tudi pravo vojaško spalnico z vsem ustreznim inventarjem in učno šolsko sobo.

Prireditve v Bukovju se je udeležilo veliko obiskovalcev.

Iz naših društev

Srečanje objezerskih turističnih društev

Vančy

Turistična društva Slovenije, ki imajo v svojem kraju jezero ali reko, so se že pred dvajsetimi leti dogovorila, da bodo vsako leto v kraju ene izmed svojih članic organizirala srečanje. Lani je bilo to srečanje v Markovcih pri Ptujju

Na odru člani TD Dravograd, v ospredju folklorna skupina Dravca

KS Libeliče so pekli "krape flancate"; bilo jih je za vse obiskovalce

Ekipa pri praženju krompirja

in tam je bilo dogovorjeno, da bo naslednje leto, torej letos, organizacija zaupana TD Dravograd.

V društvu smo se na dogodek že kar nekaj časa vneto pripravljali pod vodstvom predsednice Alenke Koren Gomboc. K sodelovanju smo povabili vse krajevne skupnosti, ki so skupaj s TD

Ena skupinska v dvorani Špic D.

Dravograd pripravile stojnice z domačimi tradicionalnimi dobrotami in tiskanim in slikovnim materialom svojega kraja.

Na lepo sončno soboto, 30. maja, se je druženje začelo z zborom in osrednjo predstavitvijo s kulturnim programom v športni dvorani Špic D. Tu so predstavniki domačega TD sprejeli in z dobrodošlico pogostili goste, ki so se z avtobusi pripeljali iz cele Slovenije; gostov je bilo okoli 400. Poleg organizatorjev, predstavnikov Turistične zveze Slovenije in podžupana občine Dravograd Toneta Preksavca je na veliko presenečenje obiskovalcev le-te pozdravil in nagovoril tudi Kralj Matjaž, ki je z veseljem priskočil na pomoč svojim prijateljem, članom TD Dravograd in Alenčici.

Po uvodnih nagovorih so se obiskovalci razdelili v dve skupini. Ena je odšla čez most reke Drave in bila v zaselku Meže pogoščena z dobrodošlico, kjer jo je poleg obložene mize pričakala ljudska

glasba. Domačin Zdravko Grilc pa je razstavil starodobnike, lepo restavrirane mopede, med katerimi je bil tudi avtomobil oldtajmer. Skupina je nadaljevala po lepi senčni poti med alejami stoletnih lip proti gradu Bukovje, kjer so jo pričakali predstavniki Javnega zavoda Dravit. Razkazali so jim grad in biodinamični vrt Ajde. Pogostili pa so jih člani KS Šentjanž in Črneče. Na poti nazaj so si še ogledali muzej gestapovskih mučilnic pod stavbo občine.

Druga skupina si je ogledala cerkev sv. Vida in razstavo slik gasilcev skozi čast ter gestapovsko mučilnico in se ob obrežju Drave mimo elektrarne napotila proti Ribiškemu domu, kjer so ribiči postavili na ogled svoj ribiški muzej. Organizirano je bilo športno balinanje. Turistično društvo Dravograd je ob jubilejnem 20. srečanju pripravilo tudi simbolno zasaditev lipe, simbola slovenstva, in sicer pod geslom Kar človek posadi, čebela oprashi. Skupaj s čebelarji in maskoto čebelarke zveze Slovenije, krajnsko sivko, je bila zasaditev res nekaj posebnega. Zainteresirani pa so si ogledali tudi mokrišča ob Dravi. Tu so predstavniki KS Libeliče kuhali *repičevo župo* (krompirjevo juho) in pekli flancate ter ponudili *libliško trento* (posebno pogačo), Vičanerji pa so pražili trbonjsko *rpico* (pražen krompir). Ljudski godci, člani TD Dravograd, imenovani skupina Rompompom, so skrbeli za prepevanje starih ljudskih pesmi.

Za vse je potem potekal kulturni program v dvorani. Nastopali so otroci OŠ Šentjanž in OŠ Dravograd, Dravski flosarji ter folklorna skupina Dravca, ki je zaplesala po taktih ansambla Itak. Program je vodila in povezovala Anja Vajde. Seveda ni manjkala izmenjava daril in zahval, na kraju pa je sledila še torta velikanka za vse z obljubo ponovnega srečanja drugo leto.

Kralj Matjaž z Lenko in čebelico, del ženske ekipe TD Dravograd

Člani DGMŽ smo se družili ob jezeru

Vančy

V Društvu gojiteljev malih živali na Koroškem gojimo kar pestro društveno dejavnost. Seveda je naše osnovno poslanstvo gojenje malih živali, skrb za njih in organiziranje predavanj na temo o zdravstveni negi malih živali ter razstav. Ker pa se radi družimo imamo še niz drugih dejavnosti, ki pa se jih tudi udeležimo društveno. Tako organiziramo skupinske izlete na ogled različnih razstav po Sloveniji ali pa tudi izven naših meja. V poletnem času organiziramo piknike, na katere povabimo tudi predstavnike drugih sorodnih društev, ali pa se jih mi udeležujemo na njih povabila.

Mi, v DGMŽ na Koroškem, pa se že vrsto let enkrat letno zberemo in gremo društveno na ribolov na kakšno jezero ali ribnik. Letos smo se v začetku maja zbrali v Šentilju pri Velenju pri ribniku Steska na turistični kmetiji Cokan. Bilo je zelo razigrano in veselo, kar kažejo tudi pričujoče slike.

Šestletna Neža ujela svojo prvo ribo.

Vodja srečanja Milan Kotnik je v ribniku ujel v sistemu ulovi in izpusti tri take velike ribe.

Skupinski posnetek na taki prireditvi mora biti.

Lions Klub Slovenj Gradec

Hubert Dolinšek, univ. dipl. inž. gozd.

Organizacija Lions je bila ustanovljena v ZDA leta 1917, da bi pomagala vojnim invalidom, zlasti slepim, ki so se vračali z bojišč prve svetovne vojne. Danes je ta dobrodelna organizacija razširjena po celem svetu in skrbi za podporo pomoči potrebnim. Šteje že 1,5 milijona članov.

V Sloveniji je naša organizacija prisotna 25 let in ima 1500 članov, združenih v 55 klubov, ki delujejo v okviru 129. Lions distrikta. Lions klub Slovenj Gradec ima danes 33 članov s cele Koroške in bo januarja praznoval 20. obletnico

Z leve: Marjan Gobec, član LK Slovenj Gradec, Jurij Šarman, guverner Lions distrikta, Hubert Dolinšek, aktualni predsednik LK Slovenj Gradec

obstoja. V teh letih smo izvedli več odmevnih dobrodelnih akcij in pomagali slepim in slabovidnim, naglušnim ter drugim pomoči potrebnim.

Lani smo se pridružili nekaterim drugim klubom Lions in začeli zbirati viške hrane v naših trgovskih centrih ter jih v sodelovanju z Rdečim križem posredovati pomoči potrebnim. Dobrodelna akcija poteka v Slovenj Gradcu in na Ravnah na Koroškem.

V sedanjem mandatu se lahko pohvalimo, da smo naš klub obogatili in sprejeli štiri nove člane, ki so vredni vsega zaupanja. Člani kluba se sestajamo dvakrat

mesečno. V tem mandatu smo se sestali na 16 zasedanjih, kjer smo obravnavali organizacijska in druga vprašanja, pomembna za delo kluba.

Gostili smo tudi varuhinjo človekovih pravic in njeno namestnico, ki je naša članica. Povedali sta nam, s kakšnimi problemi se ukvarjata pri svojem delu, in nam posredovali letna poročila za vsa področja delovanja urada varuha človekovih pravic.

Naš klub sta v tem mandatu obiskala tudi guverner distrikta Jurij Šarman in conska predsednica Tina Podgornik. Guverner je predstavil cilje in delo distrikta v sedanjem mandatu. Gostili smo še kolega Silva Pritrznika, direktorja Gozdnega gospodarstva Slovenj Gradec, ki nam je nazorno pokazal delo in prizadevanje GG-ja pod geslom Od gozda do hiše. Podjetje skrbi za to, da se les iz naših gozdov predela v končne izdelke doma.

Vsako leto sodelujemo tudi pri mednarodni akciji Plakat miru. Letos je pri nas sodelovalo 18 šol in preko sto otrok, ki so slikali pod vodstvom likovnih pedagogov na šolah. Predložena dela je ocenila komisija in izbrala pet najboljših, s katerimi sodelujemo v okviru našega distrikta. Vsa likovna dela smo razstavili na osnovni šoli v Dravogradu. Akcija Plakat

Letna volilna skupščina Lions kluba Slovenj Gradec, ki ga je počastil s svojo prisotnostjo guverner Jurij Šarman

miru poteka po celem svetu, sodeluje pa več kot 300.000 otrok. Na koncu vsako leto v New Yorku izberejo in nagradijo najboljše. Ponosni smo, da je letos med dvajsetimi najboljšimi s celega sveta tudi slika iz Slovenije.

V okviru mednarodne izmenjave mladih so se le-te udeležili štiri dijaki – dve dijakinji in dva dijaka. Po tri tedne so bivali v Nemčiji, Švici, Italiji in na Finskem. Po vrnitvi domov so nam o svojih vtisih poročali na našem rednem sestanku. Tudi naše družine so gostile dve dijakinji iz Japonske.

Lions distrikt skupaj s trgovino Hofer zbira očala, ki jih nato preko ustrezne organizacije posreduje v Francijo in naprej v Afriko. Tudi pri tem sodelujemo.

Prijateljujemo tudi s sosednjimi klubi Lions iz Pliberka, St. Paula in Deutschlandsberga. Z njimi sodelujemo pri dobrotelnih akcijah in se občasno

družimo ter tako negujemo naše prijateljstvo.

Na naših rednih sestankih namenjamo posebno pozornost medsebojnemu druženju. Nekajkrat na leto pa na izbrane prireditve povabimo še svoje partnerje in partnerke ter tudi tako krepimo

pripadnost prostovoljnemu delu pri zagotavljanju pomoči potrebnim.

Zahvaljujem se našim članom in prostovoljкам Rdečega križa za nesebično pomoč.

Tako izpolnjujemo svoje geslo: MI POMAGAMO – WE SERVE.

Na začetku mojega mandata mi je zapel naš oktet

Nov gasilski dom v Radljah ob Dravi

Primož Ternik, strokovni sodelavec za VZD ter VPP

Prostovoljno gasilsko društvo Radlje ob Dravi je skupaj z Občino Radlje ob Dravi pristopilo k projektu izgradnje novega gasilskega doma na lokaciji ob obvoznici v Radljah ob Dravi. Nov gasilski dom bo omogočil večje prostore, sodobno opremo in uporaben stolp za izvajanje usposabljanja za reševanje in gašenje. Celotna investicija novega gasilskega doma znaša okoli 800.000,00 EUR.

V ta namen smo gasilci pristopili tudi do nekaterih lastnikov gozdov v Občini Radlje ob Dravi s prošnjo za donacijo lesa. Takšnega pozitivnega odziva lastnikov gozdov nismo pričakovali, saj so nas

povsod lepo sprejeli in donirali les po svojih najboljših močeh. Z akcijo zbiranja lesa bomo nadaljevali še v jeseni in v zimskem času.

Ob tej priložnosti bi se radi zahvalili vsem dosedanjim in prihodnjim donatorjem lesa, obenem pa vse povabili na slavnostno odprtje

novega gasilskega doma, ki bo ob 140-letnici delovanja našega društva v soboto, 26. 9. 2015, v popoldanskem času.

Šport

V gosteh pri planinskih prijateljih v Kragujevcu

Mirko Tovšak

Planinsko društvo Mislinja se je januarja 2011 pobratilo s Planinskim društvom Žeželj iz Kragujevca. Navezava obeh društev je nastala na podlagi sodelovanja nekaterih planincev, zaposlenih v firmi Grah Automotive v Batočini, ki je sicer v lasti Slovenjgradčana Roberta Graha. Od podpisa listine o pobratenju, ki sta jo obe društvi svečano podpisali na planinski koči kragujevskega društva Adžine livade, se planinci obeh društev vsakoletno srečujejo na družabnih srečanjih in organizirajo skupne pohode na nekatera pogorja v Sloveniji in nekdanjih republikah bivše Jugoslavije.

Za volanom slovitega avtobusa iz filma „Ko to tamo peva“

Brez kola na takšnem druženju pač ne gre.

Pred kratkim je skupina mislinjskih planincev ponovno dopotovala na obisk k svojim pobratenim prijateljem v Kragujevac, da bi skupaj praznovali njihov praznik Krstna Slava, si ogledali znamenitosti Kragujevca in okolice, nato pa se podali še na bližnja pogorja v neposredni bližini Gornjega Milanovca. Mesto Gornji Milanovac je prav tako pobrateno z mestom miru Slovenj Gradec, saj je veliko domačinov iz Slovenj Gradca in okolice bilo gostoljubno sprejetih pri srbskih družinah v času druge svetovne vojne, ko so jih z domov pregnali nemški okupatorji.

Naša skupina planincev je pripotovala v Kragujevac z manjšim avtobusom. Prvi dan planincem vreme sicer ni bilo najbolj naklonjeno, saj je izmenoma padal rahel dež. Kljub temu jim je skupaj s pobratimi uspelo v celoti izpolniti celodnevni program. Tako so si najprej ogledali kulturno zgodovinski kompleks Milošev venac v centru mesta, obiskali Muzej Stara livnica, staro mestno cerkev in nato prisostvovali predstavitvi alpinista

Na Borovačkem kršu

Na poti po Šumadiji

dr. Dragana Čelikovića, ki se je v času zadnjega potresa v Nepalju mudil pod Himalajo. Ob zaključku tega dne so se udeležili njihove Krstne Slave pri planinskem domu Adžine livade, kjer so po prijetnem druženju z njihovimi planinci tudi prespali.

Naslednji dan so se v čudovitem sončnem vremenu podali na pogorja nad

Naša skupina na pohodu

Gornjim Milanovcem. Tako so se na skoraj 20 km dolgi planinski poti povzpeli na Črni vrh (902 m), Veliki vrh (766 m) in na koncu še na Borački krš (515 m). Pot so zaključili v vasi Borač in se nato podali v atraktivno restavracijo "Ko to tamo peva" na skupno kosilo. V večernih urah so se vrnili na Anžine livade, kjer so prespali in naslednji dan dopoldne preživeli s svojimi prijatelji v prijetnem druženju.

V poletnih mesecih bodo kragujevski planinci pripotovali v Slovenijo. Mislinjčani verjamejo, da jim bodo lahko vsaj deloma povrnili gostoljubje, kakršnega so bili sami deležni ob obisku v Kragujevcu.

Dobili smo obisk

Ivan Rus

Ob petkih se dobivamo člani skupine ljudi za samopomoč v pisarni krajevne skupnosti Pameče-Troblje. Dne 8. 5. 2015 ni bil navaden dan, obiskala sta nas socialna delavka Nataša Slemnik in direktor Centra za socialno delo Slovenj Gradec Jurij Šumečnik. To je bilo za nas veliko priznanje, da gre društvo v pravo smer.

Sta človeka, ki imata v svojih rokah škarje in platno tudi za donacije s področja financiranja skupin za samopomoč. Zelo

smo zadovoljni, da nam namenita dovolj sredstev, ki so potrebna v dani situaciji.

Naša voditeljica Danica Gašper je povedala, koliko let skupina že deluje. Povedala je, da se pogovarjamo pa tudi kakšno pesem zapojemo. Tako je bilo tudi tokrat. Član Pavli je predlagal pesem "Kje so tiste stezice". Tudi gosta sta zapela z nami. Med nami je tudi članica Marija Breznik iz pevske družine Breznik. Danica je zatem prebrala iz moje knjige *Jesen spomladi* zgodnico Milino materinega

jezika začutimo šele pod tujim nebom. Vsi so ji prisluhnili, saj jo je Danica res lepo prebrala. Zatem se je razvila razprava na to temo. Jurija Šumečnika se je zgodnica dotaknila, saj ga je spomnila na bivanje v Ljubljani, ko je študiral in bil jezen na svoje rojake, ki so hitro začeli govoriti v ljubljanskem narečju.

Kar prehitro je minilo naše druženje. Šumečnik je dejal, da se morda kdaj še srečamo, in nam zaželel še naprej tako uspešno delovanje.

Pankracijeva lepa nedelja na gradu

Franc Areh

Med letom se po cerkvah vrstijo najrazličnejši obredi v čast svetnikom, po katerih cerkve nosijo ime. Na gradu nad Starim trgov pri Slovenj Gradcu goduje eden od ledenih mož – sveti Pankracij. Ob lepi nedelji se na grajskem griču zbere množica romarjev, da z mašo in procesijo po grajski vasi počastijo god svetnika, ki kraljuje na hribu, od koder se razprostira prelep razgled po Mislinjski dolini. Ob počastitvi praznika svetnika je med obredom sledil še blagoslov konjev, s katerimi so prijahali bližnji kmetje in ljubitelji konj. Po obredu je sledilo romarsko srečanje za obzidjem gradu.

Stari trg z grajskim gričem in bližnjo okolico je najstarejše naseljeno območje v dolini. Naseljen naj bi bil od sredine 14. stoletja pred našim štetjem. Na platoju Puščava, ki leži za cerkvijo svetega

Procesija ob lepi nedelji na gradu nad Starim trgov

Pankracija, so se ohranili ostanki poznoantičnega in staroslovanskega grobišča. Zato se popotnik ali romar, če zaide na grajski grič, lahko po ogledu notranjosti cerkve in stolpa v sklopu

gradu, ki vzame kar nekaj časa, sprehodi po zaselku Grajska vas. Od tam naprej pa se lahko napoti v dolino po različnih poteh, ki so speljane ob vznožju gradu.

Iz kuhinje diši

Malina - *Rubus ideaus*

Martina Cigler, dipl. inž. agr.

Počasi in zagotovo se bližamo poletju, ki bo, vsaj tako kaže, letos manj kislo kot lani. Veliko večino nas vleče ven, v naravo, v parke, gozdove, po potkah med travnike, skratka, na kraje, kjer si lahko oddahnemo. Nekateri uživajo peš, drugi na kolesih, nekateri pa tudi na konjskem hrbtu. In prav vsi radi opazujemo zeleneča drevesa ter pestro podrast, ki jo pri nas na Koroškem v veliki meri sestavljajo užitne divje rastline ter gozdni sadeži, kot so gozdne jagode, borovnice, robide in seveda maline.

In prav divje maline so po okusu najslajše, le da jih je danes veliko manj, kot jih je bilo v mojem otroštvu. Spomnim se poletnih izletov v okolico Ribniške kočice ali Pungarta, kjer so bila ogromna rastišča malin, ki pa jih danes zaman iščemo v večjem obsegu. Je pa zanimivo, da prav rade rastejo na robovih gozdov na kakšni sončni jasi ter na posekah, kjer prav tako dobro uspevajo robidnice.

Maline so tudi zakladnica zdravju koristnih stvari: vsebujejo okoli 7 % sladkorjev, sadne kisline, pektin, med rudninami pa v plodovih malin najdemo kalij, kalcij, magnezij in železo. V majhnih količinah vsebujejo tudi beta karoten, skupine B-vitaminov, vitamin C in druge. Nasploh si z uživanjem malin očistimo telo, uredimo si prebavo, uravnavajo nam delovanje žlez, tudi žolča, z njimi si prečistimo ledvice in sečne poti. V ljudskem zdravilstvu se uporablja čaj iz posušenih listov malin, ki pomaga pri

prehladu in vnetjih ustne votline; pijemo ga zelo vročega.

Maline, pa naj bodo divje ali gojene, lahko pripravimo na toliko načinov, kot imamo domišljije: na primer sadne skute z malinami, jogurte, sladoled, sadne kupe, lahko jih pripravimo kot sadne omake, peciva, narastke. Najboljša za osvežitev poleti pa sta sveže stisnjen sok iz divjih

malin in leden malinov mlečni šejk; po okusu se z divjo malino ne more kosati nobena gojena sorta.

Pa ne da bi zapostavljala gojene maline, v kakšnem kotu na vrtovih nam prav rade rastejo in imajo večje plodove, ki so prav tako okusni. Eno lepih doživetij si lahko ustvarimo, če peljemo otroke v naravo, ko mogoče najdejo kakšen grmiček malin in z navdušenjem jedo plodove. Vendar jih pravi čas poučimo, da smo v gozdu le na obisku, da v njem živijo živali in ptice, ki so jim poleti gozdni sadeži, med drugim tudi maline, pomemben vir prehrane, in da je prav, da nekaj sadežev pustimo tudi zanje, da grmičkov ne oberemo do golega. Tako jim lahko zgodaj pokažemo, da je naravo treba spoštovati, saj vsi vidimo in občutimo napake iz preteklosti.

Pa še zanimiv in osvežilen recept v stilu poletja: beličnikovi čolnički z malinami:

Takole jih pripravimo: skodelico malin zmečkamo in zmešamo z žlico medu. Nekaj beličnikov razrežemo in jim odstranimo peščiča, polovičke previdno izdoblamo in jih napolnimo z zmečkanimi malinami. Ti čolnički so lahko odličen nadomestek za sladki poobedek. Privoščimo si jih namesto čokolade. Naj vam maline osvežijo poletje na tak ali drugačen način.

Vir: Dario Corteze *Sadje, moč naravne hrane*

Odhajanja

Dežela Bližnjega vzhoda

Libanon 2015

Des. Danijel Krejan

Foto: FB-stran Slovenske vojske

Skozi majhno okno na letalu se ne vidi dosti, a dovolj, da se razloči na desni nepregledna širjava morja, na levi pa arabsko mesto Bejrut. Od daleč je videti kot podobe iz pripovedk Šeherezade v Tisoč in eni noči. Letališče je tik ob morju in praktično v centru mesta. Kolesa letala se dotaknejo asfalta, malo nas strese in polet je končan. Pri vožnji z avtobusom skozi mesto do naše ladje pa podobe iz pripovedk oživijo: ničkoliko mošej (tudi s pozlačenimi kupolami), krščanskih cerkva, stolpnic in poslovnih nebotičnikov, ki osvetljeni z raznobarnimi lučmi dajejo res nadrealistično sliko.

Pomorsko mesto (velemesto) z okoli 2 mio prebivalcev vključno z vsemi predmestji. Celotna dežela jih ima dobre 4 mio, kar je, glede na to, da je velika za polovico Slovenije, ter da jih je še kar nekaj milijonov razseljenih po svetu, res veliko. Na zahodu meji na 210 km morja ostalo pa večji del na Sirijo (vzhod in sever) in na jugu Izrael. Uradni jezik je arabščina (60 % je muslimanov, ostali so različnih katoliških ver). Država je dobila ime po pogorju Antilibanon, ki ima najvišji vrh visok 3088 m. Denarna valuta je libanonski funt (cca 1000 funtov je 0,5 EUR), na državni zastavi je glavni simbol libanonska cedra, ki je med zelo redkimi drevesnimi vrstami na tem območju. Libanonci imajo zelo pestro zgodovino, saj jih je doletelo vse od Feničanov, Rimljanov, križarskih vojn do otomanskega cesarstva. Po prvi svetovni vojni je nadzor prevzela Francija, ki se je umaknila 1946. leta, tri leta pred tem je Libanon postal samostojen. Preživeli so več državljanskih vojn, vojn s sosedi ter neprestane valove beguncev, ki se nenehoma valijo iz Sirije ali Palestine, kjer še vedno divja vojna vihra. Tudi v sami državi je več različnih strank, ki se borijo za prevlado ter seveda proti Izraelu (Amal, Hezbollah ...). Skratka dežela, ki počiva na sodu smodnika, veliko ljudi pa ima vžigalice. Ta krhek mir je za šest mesecev prišla pomagat čuvat in ohranit naša enota

V Libanonu so prepoznavne tudi naše modre baretke.

iz vojašnice Generala Maistra iz Maribora.

Pod okriljem Združenih narodov smo tukaj pripadniki vojska iz 38 držav širom po svetu (UNIFIL, ang. United Nations interim force in Lebanon – tako imenovane modre čelade) in se s skupnimi močmi trudimo, da ne vzplameti spet plamen vojne (zadnja z Izraelom 2006. leta). Nameščeni smo v predzadnji bazi na jugu tik ob izraelski meji, ki je z izraelske strani ena najbolj varovanih na svetu. Nameščene so ograje, mnogo je minskih polj ter seveda fizično varovanje z vojsko. Vendar je naša baza le ena izmed mnogih tu na tem delu Libanona. Podobna je vsem drugim po širnem svetu, razen tega, da imam iz prostora, v katerem spim, pogled na morje in lahko vsak večer gledam, kako vanj zahaja sonce. Podobni zabojniki, podobna hrana, je pa ena velika razlika: nosimo modra pokrivala (baretke, čelade, rutke) in vozimo vozila bele barve. Po tem smo prepoznavni že od daleč, saj je tudi glavni namen, da se pokažemo oziroma da smo prisotni na tem kriznem območju. Izvajamo razne patrulje in izvidovanja območij, preverjamo tudi prevoznost in prehodnost cest. Večino nalog izvajamo z vozili, nekajkrat mesečno pa so tudi patrulje s helikopterji, ki jih pilotirajo italijanski piloti; tukaj ni slovenskih pilotov in ne helikopterjev. Tako sem v tem času, kar sem tukaj, dodobra spoznal tako prebivalce kot pokrajino po kopnem in po zraku, a tudi na morju smo prebili kar dosti ur, in sicer na UN-ladji, trajektu Združenih narodov, ki pluje iz Bejruta do majhnega pristanišča blizu baze. Moram priznati, da mi je res v veliko čast zastopati našo vojsko in seveda Slovenijo med vsemi temi državami iz celega sveta. Največja čast pa me je doletela, ko sem 19. marca 2015 na proslavi ustanovitve UNIFIL-a med 37 drugimi ponosno nosil našo slovensko zastavo.

Veliko je stvari, ki jih spoznaš med tako dolгим bivanjem v tej deželi in med

Naša vozila so bele barve, kar je znak, da ohranjamo mir.

drugim bi rad opisal tudi pokrajino in prebivalce. Kot sem že omenil, je to dežela z zelo dolgo zgodovino, v kateri je bilo in je še mnogo vojn oziroma spopadov. Vse to je dodobra premešalo tukajšnje narode in tudi spreminja samo naravo. Ljudje živijo v zelo različnih bivalnih okoljih, lahko bi rekel, da je razlika kot noč in dan. Vidiš hiše oziroma vile, gradove, kakršnih se ne bi sramoval noben šejk, a obenem so pogosto samo nekaj metrov od njihovega zidu postavljene kolibe, v katerih živi po ducat ljudi brez vode, gretja in ostalih dobrin. Njihove kolibe so postavljene iz materiala, ki ga najdejo na smetiščih ali pa ga kar veter nosi naokoli. Mogoče, če imajo res izjemno srečo, se lahko zaposlijo kot služabniki v bogatih vilah (večinoma mlade ženske). Vloge žensk so strogo določene in zunaj na ulicah ji redko vidiš, čeprav jih veliko vozi avtomobile. Pač moški svet, v katerem ženske samo kuhajo in skrbijo za otroke. Tukaj ne poznajo šol vožnje in vozniško dovoljenje dobiš, ko izpolniš prošnjo na uradu – policiji. Potem, da omenim še vozni park, vozijo avtomobile, ki imajo tridimenzionalne registrske tablice, izdelane po naročilu, pozlačene napise (tip, znamka) na vozilih, ki so vredni kar prava premoženja. Na drugi strani pa so vozila, ki so jim bila leta uporabe že zdavnaj odšteta in premagujejo zakone fizike ter se še vedno (na veselje lastnikov) naokoli vozijo tudi s kar velikimi hitrostmi. Prometnih predpisov v glavnem ne upoštevajo in na cestah vlada kaos. Uporabljajo pa zelo različne registrske tablice, večina je njihovih, libanonskih, potem pa imajo seveda tudi takšne domače izdelave, ameriške so na prvem mestu, ali pa, kar je tudi zelo popularno, od katere izmed evropskih držav. Slednje lahko kupiš kar z novim vozilom ali pa pri prodajalcu rezervnih delov. Seveda pa je velik del voznega parka neregistriran, včasih tudi policijski ali vojaški avtomobili.

Narava tukaj je zelo spremenjena od

človeških rok in strojev. Večinoma kamnita hribovja in vmes večje in manjše doline. Po teh dolinah raste sadje, ki ga niti ne poznam vsega po imenu in je raznovrstnih oblik in velikosti. Najbolj pa so razširjene banane, pomaranče in seveda oljke. Vse to sadje lahko kupiš kar ob cesti in moram priznati, da je zelo okusno. Je pa zanimivo, da so ne glede na veliko količino oljčnih nasadov olive precej dražje kot pri nas. Med temi nasadi se pasejo ovce in koze, le govedo je zelo redko. Vse te domače živali popasejo še tako majhno zaplato zemlje med kamenjem. Vendar pa obstaja tudi (spet) druga stran poljedelstva in živinoreje. Smeti in še enkrat smeti! Ni kotička na celotnem ozemlju, vključno z morjem, ki se ne bi dušilo pod odpadki sodobne civilizacije. Res ogromne količine odpadkov, kar očitno ne moti niti bogatih lastnikov vil (nekateri so zgrajene tik zraven smetišč). Drevesa, s tem mislim normalna odrasla drevesa, lahko iščeš z lupo pri belem dnevu. Kar jih ni posekal ali požgal človek, jih ogulijo koze in ovce, tako da raste večinoma zanikrno grmovje. Sodobnemu človeku je uspelo spremeniti naravo in jo popolnoma podrediti sebi, vključno z avtohtonimi prebivalci – živalmi. Videl sem le lisicam podobne živali, divje prašiče ponoči z nočnogledom ter ostanke ježevca, ki se je nepredvidno približal civilizaciji. Ptice in divjad jim je uspelo spraviti na minimum. Lahko smo ponosni na našo Slovenijo, ki je ohranila in ohranja raznovrstne živalske in drevesne vrste.

Morja imajo res veliko, a tudi z njim ne ravnajo dosti lepše. Na mestih, kjer bi lahko bila prekrasna počitniška naselja, so navadno velikanski kupi smeti, nekateri tudi gorijo in nanje dovažajo vedno nove in nove smeti. Na nekaterih priobalnih delih so vidni poskusi urejanja oziroma zametki turizma, a večinoma vsi klavrno propadejo.

Niso pa samo negativne stvari, ki jih opaziš med bivanjem v tej deželi, dosti je

tudi lepih. Takšnih, ki se ti vtisnejo v srce in tam neizbrisno ostanejo. Prva je morje, res nepregledno. Kakor daleč ti seže oko, vidiš samo vodo in enakomerno linijo na horizontu, ko pa zvečer zahaja sonce in se barve neba in morja prepletajo med sabo, je nepopisno lepo. Naslednje jutro pa opazuješ sončni vzhod izza oddaljenga gorolja in ta občutek se ponovi. Potem narava, ki tukaj razen visoko v gorah ne pozna zime, večinoma je vse zeleno, razen poleti, ko temperature presežejo 40 stopinj Celzija. Vidimo lahko raznovrstne cvetlice in grmovje, ki cvetijo praktično celo leto in s svojim vonjem dišavijo zrak.

Ljudje, za katere smo samo tujci na njihovi zemlji, nas sprejemajo dokaj sovražno, a je dosti tudi izjem, ki ti veselo pomahajo ali pošljejo poljub, ko se pelješ z

vojaškim vozilom skozi njihovo vas ali mesto. Tudi beseda hvala (v njihovem ali katerem od svetovnih jezikov) je večkrat slišana. Prav toplo mi pa postane pri srcu, ko mi veselo mahajo in pošiljajo poljube in srčke otroci. Razcapani, umazani, brez pripomočkov sodobne civilizacije, a vseeno tako čistega in nepokvarjenega srca in edina stvar, ki jim jo lahko dam, je pozdrav z roko ali pa pošljem poljub. Dosti otrok na srečo hodi v šole in v spomin se mi je vtisnila deklica, ki je na kupu kamenja ob njivi brala knjigo ter mi veselo pomahala.

Upam, da si bo ta od vojn uničena dežela kmalu opomogla ter da otroci, ki mi danes mahajo v slovo, ne bodo čez nekaj let nosili orožja kot njihovi očetje.

LESO **MASIVNE**
TEKA **LESENE**
HISE

Mi smo za les!

Foto: Ida Robnik

**GOZDNO
GOSPODARSTVO
SLOVENJ GRADEC D.D.**

Izdaja:
Gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec, d. d.
Vorančev trg 1, 2380 Slovenj Gradec

telefon: 02 88 39 480
02 88 42 684
e-mail: viharnik@gg-sg.si,
viharnik.gg@gmail.com

Direktor:
Silvo Pritrznik

Glavna in odgovorna urednica:
Marta Krejan Čokl, prof.

To številko je uredila:
Ida Robnik

Uredniški odbor:
Marta Krejan Čokl, Ida Robnik, Danijela Zaveršnik,
Saša Šuhel, Gorazd Mlinšek, Jože Potočnik,
Mateja Uršnik

Lektorica:
Marta Krejan Čokl, prof.

Fotografija na naslovnici:
Foto: Ida Robnik

Oblikovanje in grafična priprava:
Unigraf - Igor Senekovič, s. p., Prevalje

ZIP center, d. o. o., Ravne na Koroškem

Na podlagi mnenja ministrstva za informiranje z dne 30. 1. 1992 je
Viharnik proizvod informativnega značaja (tj. tarifne številke 3).
Mnenje avtorjev ni nujno tudi mnenje uredništva.

Ivan Pogorevc,
po domače Kopančev iz Mislinje
3. 8. 1929–26. 4. 2015

„Če bi bil še enkrat mlad, bi spet ostal na kmetiji,“ mi je nekoč v pogovoru dejal stric Ivan. „Najlepše je zjutraj, v času košnje, ko ptice žvrgolijo, takrat se ti zdi, da kosa kar sama kosi.“

Nešteto takšnih juter je doživel stric Ivan. Rad je obujal spomine na lepa, a večkrat tudi zelo težka leta svojega življenja. "Vsakega je bilo po malem," je dejal, "dobrega, pa tudi slabega."

Svojo življenjsko pot je stric Ivan začrtal pred 86. leti na Kopančevi kmetiji v Veliki Mislinji kot najmlajši otrok očeta Jerneja in mame Urške. Zelo razveselili so se ga tudi bratje Franci, Rudi in Jože ter sestre Pavla, Vera in Marija, mama pa je v prvem zakonu povila še njegovega polbrata Karla. Veselju je kmalu sledila žalost, saj jih je 1936. leta prizadela prezgodnja očetova smrt, čez devet let pa je stric kot žrtev druge svetovne vojne izgubil še dve leti starejšega brata Pepeka. Vsi ostali otroci so si poiskali gnezdeca drugje, stric Ivan pa je ostal doma na kmetiji. Tu je že kot otroku rasla njegova ljubezen do narave, do dela na kmetiji in do živali. In ob trdem delu mu je prav zato mladost prehitro zbežala skozi otroška leta.

Vedel je, da sam na kmetiji brez gospodinje ne bo zmogel, zato se je zagledal v prelesto dekle Vido Kaštivnik, ki je služila pri Svečku v Veliki Mislinji. Bilo je leta 1960, ko je skupaj s svati k Vavkanu šel iskat svojo izbranko in jo popeljal pred oltar, kjer sta spletla venec življenjske sreče. Lepo sta si uredila zakonsko ognjišče in marsikaj sta morala na kmetiji še postoriti, da sta lahko začela na novo gospodariti. Z ženo Vido sta se dobro razumela, kar jima je pri gospodarjenju zelo veliko pomenilo in pomagalo.

V prijetnem družinskem gnezdecu se jima je rodilo pet otrok. Žal sta prehitro izkusila izgubo, saj jima je prva hčerka umrla kmalu po porodu. Žarek sreče pa jima je zasvetil, ko se je rodil sin Jure. Kmalu so se mu pridružili še Ivica in Vida ter Marko. Svoje otroke sta kljub trdemu delu na kmetiji in Ivan še v službi lepo vzgojila v pridne, delovne in poštene. Njihova dobra vzgoja se je pokazala tudi v stričevih zadnjih dneh, ko so ga vsi otroci in vnuki obiskovali v bolnišnici, mu pomagali pri hranjenju in lažšanju zadnjih dni. Ko so otroci doraščali, so staršema veliko

pomagali pri delu, da so na kmetiji lažje živeli. Srednje velika Kopančeva kmetija je potrebovala pridne roke, da so lahko na njej pridelali vse za preživetje. Obdelovali so vsako ped zemlje, da je bilo pri hiši dovolj kruha. Ko na kmetiji še ni bilo strojev, so morali delati in obdelovati zemljo ročno. Lepo in veselo je bilo tudi takrat, ko so kosili kosci, grabljice pa grabile. Nepopisno lepo pa je bilo v času žetve, ko so želi žito, ko so žanjice polagale snop za snopom na tla in kasneje, ko so mlatiči mlatili žito. Na Kopančevi kmetiji je zelo dobro obrodilo tudi sadje, ki so ga pridne roke vsako leto pobirale, nekaj za shranjevanje, nekaj za pridelavo v mošt, ki ga je stric Ivan rad še posebej ponosno postregel vsakemu, ki se mu je korak ustavljal na pragu domačije. Tudi debelih vej češenj mu ni bilo nikoli škoda porezati in ponuditi sočnih in lepih plodov vsakemu prišleku.

Mladi Ivan je kmalu po osnovni šoli poprijel za delo tudi drugje, ne samo na kmetiji. Najprej si je svoj vsakdanji kruh služil na drobilcu v kamnolomu v Doliču, nato na žagi, kasneje pa na vlakih Slovenskih železnic, od koder je tudi odšel v zasluženi pokoj.

Družina je bila zelo povezana in složna, v njihovo družinsko idilo pa je nepričakovano zarezala bolezen žene oziroma mame Vide. Kar nekaj let so se skupaj z njo borili, da bi njeno bolno srce le začelo pravilno biti, vendar so skupno bitko kljub temu izgubili 26. aprila leta 2004, ko so se morali posloviti od skrbne in ljubeče žene, mame in babice. In ravno 11 let zatem, prav tako 26. aprila, je prenehalo biti tudi stričevo srce. Otroci so nekaj pred eno uro ponoči, ko so jih poklicali iz bolnišnice in jim sporočili kruto novico, da so ostali brez očeta, v samotolažbi pomislili na to, da je počakal na mamo, da ga je prišla iskat in sta po mnogih letih ločitev končno ponovno skupaj.

Vseskozi sta Ivan in Vida prepevala v domačem cerkvenem zboru, s prepevanjem pa je stric nadaljeval tudi po tetini smrti. To mu je krajšalo dolge dneve žalosti in zapolnjevalo praznino in obup ob izgubi življenjske sopotnice. Ob kar 60-letnem prepevanju v cerkvenem zboru je prejel tudi posebno priznanje, ki ga je bil še posebej vesel. Zelo rad je že s teto pa tudi kasneje obiskoval božje poti k svetemu Antonu in na Homec, bila pa sta tudi na romanju v Lurdu.

"Stričev rod je imel dobre korenine," mi je pred dnevi v pogovoru zaupala njegova sorodnica Danica, saj so vsi stričevi bratje in sestre dočakali lepo starost. Sestra Pavla, ki je nazadnje živela v Avstraliji, je dočakala častitljivih 89 let. Stričeva velika želja je bila, da bi jo enkrat obiskal, a žal se mu ni nikoli izpolnila.

86 let je lepa starost, a stricu, ki je bil še tako poln optimizma, zagnanosti in skrbi za delo, bi z veseljem dodali še nekaj let življenja, če bi lahko. A žal je resnica življenja samo ena: še tako mogočno drevo prizadene zob časa, prenekateri viharji mu prizadenejo rane, ki se več ne zacelijo, telesne moči pojenjajo kljub željam in načrtom,

ki jih je imel stric Ivan še mnogo, premnogo, a mu jih ni uspelo več uresničiti. Za njim je ostalo še mnogo nezapetih kitic najlepših slovenskih in cerkvenih pesmi.

Odšel je tiho, kot je bilo tiho in skromno njegovo življenje; odšel je za vedno, toda v naših spominih ostaja še kako živ, ostaja spomin na preprostega, prijaznega in veselega človeka širokega srca, ki je s potrpežljivostjo premagoval vse ovire na poti življenja; vsem njegovim pa ostajajo sledovi dela njegovih pridnih rok.

Nečakinja Mira Jeromel

Zahvala

Ob nenadni in boleči izgubi dragega očeta, tasta, dedka in pradedka Ivana Pogorevca se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem, ki ste nam stali ob strani ob bridkem slovesu in ga pospremili na zadnji poti na šentiljsko pokopališče. Hvala za izrečene besede sožalja, darovano cvetje in sveče ter svete maše.

Še posebej hvala zdravnikom in osebju internega C oddelka Splošne bolnišnice Slovenj Gradec, gospodu župniku Tinetu Tajniku za molitve in pogrebni obred, cerkvenemu pevskeemu zboru in organistki Cvetki Jevnišek, pogrebni službi Jerneja Zaveršnika, praporščakom in izvajalcu Tišine.

Njegovi žalujoči: hčerki Ivica z možem Zvonkom in Vida z možem Francijem, sinova Jure in Marko z Duško, vnuki Aleks, Nejc, Katja, Veronika, Anže in Eva ter pravnukinja Zala

Spomin

Vida Pogorevc,
po domače Kopančeva iz Mislinje
28. 5. 1930 – 26. 4. 2004

Prav tako pa je 26. aprila minilo tudi 11 let, odkar nas je prezgodaj in za vedno zapustila draga žena, mama, tašča, babica in prababica Vida Pogorevc.

Hvala vsem, ki se je spominjate, postojite ob njenem grobu in prižigate sveče. Spomin na njeno ljubezen, skrb in dobroto bo za vedno ostal v srcih njenih dragih.

Marija Gros
1919–2015

Ob lanskih božično-novoletnih praznikih so dragi mami Mariji Gros želeli njeni otroci čim več zdravih trenutkov, v letošnjem letu pa še sonca, ki je osrečevalo njeno življenjsko pot. Žal so dobri mami, babici in prababici, vajeni preizkušeni, bolezenske težave grenile pomlad še posebej hudo, in 4. maja jo je bog poklical k sebi.

V Šentflorjanu je mama Ivana Krejan v zadnjem mesecu leta 1919 rodila Marijo. Ko je bila deklica še majhna, se je družina preselila na Karbunovo v Malo Mislinjo. Tam je mama povila še več otrok in Marija se je razveselila sleherne sestre in slehernega brata. Po nekaj letih pa se je Krejanova družina ponovno selila, in to v Križevsko bajto v Veliko Mislinjo. Kljub pridnosti mame Ivane in očeta Ivana je v bivališču številne družine revščina prežala iz slehernega kotička. Zato je morala Marija od doma in služiti k veleposestniku Bošniku v Stari trg. Ni bilo dela, ki ji ga ne bi naložili, a se je z bridko preizkušnjo služkinje mladenka morala sprijazniti. Med vojno je leta 1943 Marija prišla domov in rodila sina Lojzeta. Imela ga je zelo rada, za preživetje pa je morala tudi poskrbeti. Zato je zaslužek poiskala pri Prevolniku v Mislinji. Še v delovni brigadi se je znašla po osvoboditvi, preden je dobila delo v tovarni lepenke v Mislinji. Tam pa se ji je ob službovanju utrnil košček sreče, ko je spoznala vdovca Pavleka s Hujekovega. Prijetni trenutki so ju kmalu pripeljali pred oltar. Zakonsko življenje pa so jima lepšali in ju osrečevali otroci. Štiri je povila Marija, Vinka, Avguštin, Rudija in Petra. Mož Pavlek je bil priden in dober, pa vendarle se je družina skromno prebijala iz dneva v dan. Prehitro pa je Marijo prizadela nova preizkušnja, saj ji je umrl mož in ostala je sama z otroki. Pa je zmogla popeljati voz navkreber, otroci so ji pomagali, a z leti odhajali od doma. Ostala sta sama s sinom Petrom in se čez nekaj časa preselila v blok v Mislinji. Ker se je rada znašla v družbi, se je brž včlanila v Društvo upokoencev in tudi v Društvo invalidov Mislinja. Lažje sta zaživela v tej naši Mislinji s Petrom, so pa Marijo začeli osrečevati še tudi vnuki in kmalu že pravnuki. Z osmimi vnuki se je lahko pohvalila dobra babica, prav

tako pa ji je bilo kot dobri prababici v ponos še osem pravnukov.

V ta Marijina lepa leta življenja pa je posegla nova bridka preizkušnja, saj je prehitro umrl najmlajši sin Peter. Močno jo je potrla njegova smrt in ni si več prav opomogla. Postajala je preslabotna, da bi lahko kljubovala boleznim, zato je morala v Dom starostnikov v Črneče. Sleherni teden jo je obiskal kdo izmed njenih otrok, saj so ji skušali lepšati trenutke njene jeseni življenja. Ker so postajali dnevi še boleči, je bila smrt v tem cvetočem maju odrešiteljica njenega trpljenja. Pogrebne svečanosti na šentiljskem pokopališču v Mislinji se je udeležila množica ljudi. Preden so pogrebci Marijo Gros pospremili na poslednji poti, so ji v slovo zapele še Bršljanke.

Julijana Pušnik,
roj. Hudej
31. 1. 1936–4. 3. 2015

*Solza, žalost, bolečina
te zbudila ni,
a ostala je tišina,
ki močno boli.*
(T. Pavček)

Moja sestra Julka, doma smo ji rekli Julčka, nas je prehitro zapustila. 31. januarja letos je dopolnila 79 let.

Rodila se je na Lapovčnikovi kmetiji na Razborju. Bila je živahen, zvedav in dobrovoljen otrok in moja mladost na Razborju je tesno prepletena z njo. V času vojne v letih 1943 in 1944, ko so v vasi potekali hudi boji, sem bil velikokrat prestrašen zaradi streljanja, Julka pa me je tolažila, da ne bo nič hudega. Po končani vojni sva postala pastirja. Julka je pasla govedo, jaz pa ovce. Skupaj sva opazovala ribe v potoku Velunja, poslušala kukavico in se veselila življenja. Ko sem nekoč izgubil ovce in sem bil ves obupan, jih je Julka našla na Črtvežnikovi livadi v sosednji vasi v Zavodnji in jih pripeljala domov. Včasih je bila tudi moja učiteljica in tako mi je prva razložila, da otroka na svet ne prinese štorklja in tudi ne cigani, temveč da ga rodi mati.

Osnovno šolo je obiskovala na Razborju in je bila zelo marljiva učenka. Kmalu po zaključku osnovne šole je spoznala svojega dolgoletnega življenjskega sopotnika Franca Pušnika – Epškega Franca, ki je kmalu začel pogosto zahajati k Lapovčniku. Poročila sta se leta 1958 in se po poroki preselila v Slovenj Gradec, na Legen, kjer sta si zgradila hišo. Leta 1961 se jima je rodila hči Dragica. V drugi polovici 70 let sta kupila manjšo kmetijo v Starem trgu in na lokaciji stare hiše začela graditi novo. Ko je bila hiša zgrajena, so se vsi trije preselili vanjo.

Julka je bila zaposlena v Tovarni usnja v Slovenj Gradcu, kjer je delala več kot dvajset let. Kasneje je delala kot samostojna podjetnica v Velenju. Na Velenjskem gradu je odprla gostinski lokal in začela graditi hišo na Koroški cesti v Velenju. Franc je prevzel vsa zidarska dela in hiša je bila hitro zgrajena. V hišo v Velenju se je preselila Dragica s svojim možem Zvonkom, Julka pa se je čez nekaj časa preselila nazaj v Stari trg in se upokojila.

Julka in Franc sta leta 2008 slavila zlato poroko in organizirala veliko slavlje v Starem trgu. Kmalu za tem so se začele njene težave s koleno in kolki in obsedela je na invalidskem vozičku. Kljub težavam s hojo in bolečinam v sklepih je ohranila življenjski optimizem. Kadar koli sem jo obiskal, mi je vedno govorila, da ji je lepo in da nas ima vse rada. Zelo je bila ponosna na svoja vnuka Petra in Robija in štiri pravnuke.

Letos so se njene težave z boleznijo začele stopnjevati in zato je večkrat potrebovala zdravniško pomoč. Vso zahvalo zaslužijo zdravniki in drugo medicinsko osebje v Splošni bolnišnici Slovenj Gradec, ki so skrbeli zanjo in ji pomagali v njenih težavah. Posebej pa zaslužita pohvalo zdravnik Stanko Pušnik z Raven na Koroškem in njegova žena Cirila, ki sta ji ves čas stala ob strani.

Julka je v svojem življenju pomagala številnim ljudem, ki so bili potrebni pomoči. Pomoč je nudila Podmenikovim, ko so bili v težavah, in bratu Ivanu, ki je svoj najtežji del življenja pred smrtjo preživel pri njej. Pomagala je tudi drugim ljudem in nekatere za krajši ali daljši čas vzela pod streho, jih negovala in jim posvečala pozornost. Zadnjo pomoč in uteho je nudila tudi najini materi in očetu, ko sta umirala. Bila je dober in plemenit človek in naj ji bo lahka koroška zemlja.

Franček Hudej

Nežka Dretnik

1927–2015

Ob odprtem grobu na Barbari na Prevaljah je svoji babici vnuk Damjan prebral poslovilni govor:

Ljubezen in zvestoba!

Draga mama, draga babica! Bali smo se dneva slovesa. Danes joče tudi nebo. V tebi ljube kraje je te dni prišla oseminosemdeseta pomlad, odkar so te povili pri Klavžu v Javorju. Kot si nam povedala, si drobcena novorojenka, novokrščanka, padla iz botrinega naročja v globok sneg na poti od črnjanske farne cerkve. Morda si se že takrat naučila, kako reagirati na izzive in tegobe, s katerimi se je ubadala tudi rodna družina za časa kraljevine, narodnoosvobodilnega boja in kasneje v svobodi. Vojna in svoboda sta ti pripeljali moža, potomca Dretnikov, s sosedovega grunta v Javorju. Večno ljubezen in zvestobo sta si izrekla v oktobru 1949. Pogumno in z entuziazmom sta prevzela vajeti posestva na Tolstem Vrhu. V neugodnih časih za kmetijstvo sta z omejenimi viri domačijo posodobila, motorizirala, dokupila zemljo – in to zgolj s svojimi rokami in neumornim trudom. Obenem so vrata ostajala široko odprta za širše sorodstvo, sosesko, znance in vse, pomoči potrebne.

Ljubezen in zvestoba!

Dosledno si sledila Klavževim in izročilu Najevske rodbine, doma tvoje mame. Še več, bogato dediščino si prinesla v nov kontekst, v nove razmere. Nimalokrat si bila kritična do dedijevine odsotnosti zaradi njegovih aktivnosti v politiki. Rekla si, da bi lahko doma naredil več, kot je sejal na sejah. A brez tebe on ne bi mogel dati svojega prispevka Slovenski pomladi in samostojni Sloveniji.

Ljubezen in zvestoba!

Tako so odrasle hčerke Jelka, Marjetka in Bernardka. Zanje, kasneje nas, vnuke in pravnuke, si bila vedno tam, vedno odprta za povedano, vedno v odgovor s svojim toplim nasvetom – in tako do zadnjega dne, navkljub boleznim in težavam v jeseni svojega življenja. Postavila si vzor pristne Korošice in Slovenke – z marljivostjo, trdno vero v Boga, z negovanjem izročil, običajev, bogate tradicije z radovednim pogledom naprej in obenem

zavedajoč se, da se blagostanje ustvarja z lastnimi rokami, s poštenjem in iz roda v rod. Veliko odprtost si pokazala, ko si za svojo sprejela mojo soprogo z drugega konca sveta, druge kulture.

Ljubezen in zvestoba!

Ponosni smo, da smo tvoji, hvaležni za tvojo toplino in milino, ki ostajata z nami.

Pokopališče Barbara je na poti med Ajnškovo in Klavževo domačijo. Tukaj te čakata tvoj dragi Hanzi in prvorojenec Drejček. Povej obema, da smo zdravi in se imamo radi.

Naj ti bo spokojen večni počitek!

Zelo te pogrešamo!

*Ni smrti listo, kar nas loči,
in življenje ni, kar družijo nas.*

So vezi močnejše.

Brez pomena zanje so razdalje, kraj in čas.

(M. Kacič)

Zahvala

Ob odhodu v večnost k Bogu in svojim ste našo mamo, babico in prababico **Nežko Dretnik** množično pospremili na zadnjo pot. Ob tem se iskreno zahvaljujemo za izražena sožalja in darove vsem sorodnikom, sosedom in prijateljem. Hvala g. župniku za opravljen pogreb, pevcem MPZ župnije Ravne za lepe pesmi ter ravenskim kolednikom za petje in molitev na domu. Hvala zaposlenim na internem oddelku D Splošne bolnišnice Slovenj Gradec za vso nego in skrb v zadnjih dneh.

Največja zahvala pa gre vsem, ki ste našo Nežko obiskali v času njenega življenja ter ji lepšali življenjsko pot s pozornostjo, lepimi besedami in dejanji.

Ajnškovi

V spomin

Jožefa Jeromel

1919–2007

Alojz Jeromel

1909–1986

Pred devetindvajsetimi leti smo v maju na zadnjo pot pospremili očeta Alojza, v marcu 2007 pa smo k zadnjemu počitku položili še mamo Jožefo.

Vajenec Vanči (8. del)

Lipnik

Težaško delo

Strojarna je imela dva vhoda za dovoz surovin. Z južnega vhoda so se iz *lužarne* pomikale kože, z zahodnega pa strojila in druga sredstva. Po tleh tega zahodnega vhoda so se še videle sledi železnih tirnic, po katerih se je za časa prejšnjega lastnika dovažal material. Sedaj so material namesto po tirih dovažali s tovornjaki in traktorji. Največ je bilo kostanjevega ekstrakta, dnevno pa tudi obrok mletega smrekovega lubja – čresla. Dovož materiala je bil uvrščen med režijsko delo, zato so se delavci temu slabo plačanemu opravilu najraje izognili.

Nekega jutra se je v zahodnem kraku znašel dolg tovornjak s še daljšo prikolico, do vrha napolnjen s kostanjevim ekstraktom iz Majšperka. Vrata strojarne so se komaj še dala za silo zapreti. Voznik je pripeljal ponoči in zjutraj se pri *majstru* Jehartu zgledal le toliko, da sta se dogovorila za rok iztovarjanja. "Ob dveh pridem," je Vanči še slišal voznika, nakar je ta odšel na počitek.

Jehart je položil roko na Vančijevo ramo in mu po očetovsko dobrohotno sporočil: "Vanči, zdaj boš pa ti *šete žaklne* lepo šikano dol nosil." Pokazal mu je skladiščni prostor ob *keslno* in za vzor odnesel prvo vrečo. Bile so podobne cementnim, a tehtale so le po 30 kg. Malenkost – si je Vanči mislil pri sebi.

K tovornjaku sta prislonila stopnice s štirimi stopničkami, kakršne so se sicer uporabljale pri praznjenju sodov, v skladišču pa je *majster* pokazal vajencu, kako naj si tam z vrečami uredi stopnice, da bo lahko delal stog do tri metre visoko, ker se sicer celotne pošiljke ne bo dalo stisniti v ta prostor. Med tovornjakom in skladiščem je bila razdalja kakih dvajset metrov.

Majster odide po svoji opravi, Vanči pa nosi in nosi. Štiri stopničke za vzpon na tovornjak, zgrabi vrečo, štiri stopničke s tovornjaka, dvajset metrov hoje, nekaj stopničk navzgor po vrečah, odloži vrečo, stopničke navzdol, dvajset metrov do tovornjaka, gor, dol, gor, dol ...

Sprva se Vančiju 30-kilska vreča ni zdela omembe vredna teža. Toda takih vreč je na tovornjaku s prikolico nekaj sto. Do malice je bila prikolica prazna. Ker je bila daljša od kesona tovornjaka, se je Vanči tolažil, da bo z njim laže. Toda vreče so mu postajale čedalje težje in noge ga niso več prav ubogale. Z zadnjimi močmi

je pred koncem *ših*ta zmožal še zadnje korake. Skrušen, a vesel je sedel na zadnji stog in si oddahnil. Mimo pride *majster* Jehart, pregleda prazen tovornjak, pregleda v skladišču visoko nakopičene vreče in se prepriča, da se kakšen slabo zložen stog ne bi prekopicnil. Vse v redu. *Majster* stopi do Vančija, kot zjutraj mu položi roko na rame in ga pohvali: "Vanči, *nas* si bil pa priden."

Vančija pa je čakalo še dve uri hoje domov. Da, tudi to je bil del vajeniškega uka: stisniti zobe in zdržati.

Perica Lenčka se zmoti pri štetju malic

Za upravno zgradbo je samcata čemela mala kamrica, kamor je bil nameščen mali, približno tristolitrski sodec, zgrajen povsem po vzorcu velikih strojlinskih sodov. V njem je perica Lenčka prala delovne obleke, zlasti za delavce tako imenovanih mokrih obratov *lužarne* in strojarne. Lesen sodec, gnan z električnim motorjem, je imel na notranjem obodu vgrajene lesene kline, ki so med vrtenjem premetavali oblačila za učinkovitejšo pranje – podobno kot so veliki strojlinski sodi premetavali kože za učinkovitejšo strojenje. Nič čudnega, da je bil sodec v načelu povsem enak velikim sodom, saj je vse po istem vzorcu izdelovala lastna mizarska delavnica tovarne usnja. Kasneje modernih gospodinjskih pralnih strojev takrat še ni bilo.

Poleg pranja pa si je Lenčka sčasoma pridobila še drugo pomembno nalogo. Delavcem je iz mesta prinašala malice. Bila je torej povsem režijska delavka, brez norme, saj pranja oblek in prinašanja malice ni bilo mogoče normirati. Najbrž je imela v vsej tovarni tudi najnižjo plačo.

Ženica vpadljivo nizke rasti, petdesetih let, z ruto, zavezano pod brado, da se je ruta nad glavo postavila v visok stožec, se je dnevno sprehodila skozi oddelke, kjer so ji delavci naročali malice. Sproti je si je nekaj beležila, v glavnem pa zapomnila naročila in pobirala denar. S svojo *cajnico* se je potem podala v mesto k peku in mesarju, prinesla naročeno in razdelila.

Le malo delavcev se je z malico preskrbovalo na ta način. Večinoma so jo prinesli od doma. Male emajlirane litrske kanglice so bile bržčas izdelane prav za ta namen. Mož odpre kanglico, postavi pokrovček *naopak* ob njej, izvleče od nekod žlico ali vilice, kruh in začne se žvečenje. Nekateri postavijo zraven še pollitrsko steklenico mošta. Prej kot v petnajstih minutah mora biti obred končan, kanglica pospravljena in že se nadaljuje delo.

Vanči tega pribora ni imel. Od doma je prinašal v žepu kruh, redko s kakšnim

boljšim dodatkom. A domač kruh je bil včasih rženo črn, drugič koruzno rumen, ječmenov, včasih posušen ipd. Kar nerodno mu je bilo pred drugimi delavci na *keslno* potegniti iz žepa svojo borno jedačo. Tako je postal Vanči stalni naročnik malice pri Lenčki. Pol štruce, kar je pomenilo pol kilograma kruha, je bilo njegovo pogosto naročilo. Lenčka je sprva še malce počakala za naročilo salame ali kaj podobnega, kasneje pa je imela pol štruce za Vančija že v mislih. Dovolj je bilo, da sta si samo pokimala in že je šla naprej.

Nekega dne pa Lenčka k pol štruce doda še deset dekagramov salame. Vanči ji hoče salamo vrniti, saj je ni naročil in tudi plačati je nima s čim, a Lenčka se izgovarja, da se je nekje zmotila, da je za nekoga preveč naročila in ji je zavitek salame pač ostal. Vanči se brani nepričakovanega dodatka, a Lenčka se zopet izgovarja, da se ji je dnevni račun ravno izšel. Pojedel je nenaročeno salamo, a nikdar ni mogel ugotoviti, ali se je Lenčka res zmotila ali mu je iz svojega primaknila za priboljšek. V vsakem primeru je imela dober namen.

Čez leto in dan se je ob odrejanju plač delavcev po delovni dobi in kvalifikacijah Vančiju ponudila priložnost, da je dobri ženi Lenčki neopazno pomagal k plači, ki je zagotovo pokrila in preseгла vrednost desetih dekagramov salam.

Za sosedovimi vrati

Pisana beseda je tista, ki ostane tudi prihodnjim rodovom!

Aleš Tacer – pisatelj in pesnik koroške dežele

Martina Cigler

Piše pesmi in prozo, tudi radijske igre in drame. Doslej je izdal 14 samostojnih knjig, dve sta izšli tudi v nemškem jeziku. Uglasbenih je več kot 50 njegovih pesmi, ki jih pojejo pevski zbori po Sloveniji. Sodeluje v raznih literarnih zbornikih in širše (tudi na nemškem govornem področju). Je pisec besedil za narodno-zabavne pesmi, mentor, lektor, korektor in urednik doslej osmih zbornikov literarne skupine Utrip Zgornje Drave ter več deset publikacij in knjig drugih slovenskih avtorjev. Več o njem je moč najti na <http://freeweb.siol.net/atacer2/>.

Kdaj se je v vas zgodil pesniško-pisateljski navdih?

Zgodil se je že kar hitro, če na takó formulirano vprašanje odgovorim enako ... V osnovnošolskih letih. Vedno sem ogromno bral, knjiga je bila moja ljubezen (in še je, seveda pa ni šlo in ne gre brez drugih ljubezni). Zaradi tega mi je dobro šlo od rok tudi pisanje. A resni začetki pesnjenja in pisanja knjig so se začeli dokaj pozno – leta 1998, ko sem dopolnil 40 let svojega življenja.

Katere zvrsti poleg pesmi še ustvarjate?

Kot je razvidno že iz prvega odstavka, moja dela zajemajo dokaj širok spekter. Poleg pesmi (prva knjiga je pesniška zbirka *Hodim na ozare* in deseta knjiga zbirka pesmi *Razpršene podobe*) pišem tudi prozo. Od pravljic za otroke (*Pustolovščine Male Ideje*, *Dogodivščine mravljinčka Rjavka*, *Rjavko reševalec*, *Lačna ježka*, *Čarobno drevo in čudežna kuharlica*), mladinskih del (roman *Zgodnji maturant*, najstniška detektivka *Zlati ključ*), do obdelave kmečke tematike (roman *Pomladni pridih smrti*). Zadnja, štirinajsta knjiga (*Zgodbe izpod plašča*), ki je izšla pred tremi meseci, pa je zbirka sedemindvajsetih kratkih zgodb.

Kateri je vaš prvi časopis, v katerem so objavili vaša dela?

Če se prav spomnim in zanemarim razne objave v osnovnošolskih glasilih in sodelovanja na takratnih republiških tekmovanjih, sta bila to *Nedeljski dnevnik* in *Planinski vestnik*. Objavljal pa sem tudi v *Vzajemni*, *Vzajemnosti*, *Naši ženi*, *Ognjišču*, *Družini*, časopisu za leposlovna in kulturna vprašanja *Odsevanja*, v *Mentorju*, *Koroškem tedniku* (dokler je še izhajal), v vašem in našem *Viharniku*, moji zapisi se najdejo v *Večeru*, *Primorskih novicah* – pa še kje bi se našli.

Od kod črpate ideje za vaša dela?

Iz vodnjaka neuresničenih želja.

(smeh) Največji izziv, da nekaj nastane, je vedno ideja. Seme, ki mora pasti na plodna tla, da vzkali. Ko se ideja izkristalizira, je pisanje samo po sebi lažji del. Ideje pa se porajajo, vstajajo kot ptič Feniks iz pepela in zopet poniknejo. Veliko jih torej vznikne, a jih veliko zavržem. Pri vsakem človeku je to pravzaprav enako. Že mora priti tista prava, ki mene osebno toliko ogreje, da se je oprimem in jo poskušam spraviti na svetlo. Da jo želim ponuditi tudi bralcu.

Ste zelo ustvarjalni, koliko vaših del je že izšlo?

Ne bi imenoval tega ravno ustvarjalnost ... Vsakdo se poleg svoje redne službe (če jo dandanes sploh imal) posveča še kakšnemu svojemu hobiju, konjičku. Nekdo lovi ribe, kdo drug rezbari ali slika, jaz pač živim delno v svetu pisateljske domišljije in fantazije. Poskušam pa z besedo življenje naslikati tako, kot ga vidim s svojimi očmi. Zajeti utrip preteklosti in sedanjosti. Posledje je v šestnajstih letih izšlo štirinajst mojih knjig. V tem seštevku sta zajeta tudi dva prevoda pravljic oziroma slikanic v nemškem jeziku.

Pišete torej tudi za najmlajše. O čem govorijo vaše zgodbe za njih?

Za najmlajše pišem najraje. Ko potem predstavljam svoja dela (bodisi v vrtcih, šolah), mi je v veliko zadovoljstvo videti nenarejenost, pristnost na otroških obrazih. In začutiti njihovo povratno informacijo (*angl. feedback*). Ti malčki še niso preračunljivi, pri njih lahko takoj vidiš, ali si zadel. Jim je slikanica in pravljica všeč ali ne. To je tisti pravi odziv, ki ga pri starejših mnogokrat pogrešam.

O čem govorijo zgodbe? Govorijo o mravljicah in mravljinčkih, ki živijo v svojih mravljiščih podobno življenje kot ljudje v mestih. Imajo ulice, trge, križišča, blokovska naselja. Ljubijo se in sovražijo, stari in mladi, mravljinčki in mravljice. Govorijo o Ježku Ferdu in njegovi ženi Ferdinandii, ki se sredi zime pomotoma

zbudita iz zimskega spanja, saj sonce že prijetno greje. Ker v shrambi nimata veliko hrane, mora ježek po ukazu ženke (hm, kako zveni znano, kajne?) poiskati kaj za pod zob. Veverica Čopka mu priskoči na pomoč. Tu naj kot zanimivost omenim, da tudi v Romuniji imenujejo veverico enako kot pri nas. Zgodbice nadalje govorijo o ideji, ki se rodi v možganih in se utelesi v resničnem svetu kot deklica z imenom Ideja. V devetih različnih zgodbicah pomaga ljudem razrešiti konfliktno situacijo. Pripovedujejo o dečku, ki se v silni želji, da bi prinesel mamiči čudežno kuharlico, poda v svet sedmerih mest, ki se nahajajo v sedmerih krogov velikega drevesa ... Prikazujejo nam torej namišljene junake predvsem iz živalskega sveta in njihove želje, s katerimi se lahko v našem, človeškem svetu poistoveti bralec. Saj konec koncev nosimo v sebi tudi starejši le veliko otroško dušo. In kaj je lepšega, kot kdaj pa kdaj pobegniti za urico nazaj v otroški svet?

Udeležujete se tudi srečanj v mednarodnem merilu. Ste tudi mentor literarne skupine Zgornje Drave, ki deluje na območju od Ožbalta in Kaple do Dravograda.

Zadnjih šest let se s še dvema predstavnikoma Mariborske literarne družbe in društva Mostovi udeležujem mednarodnega srečanja v romunskem Banatu, kjer v mestu Resita živi nemška manjšina še iz časov druge svetovne vojne ali celo od prej. Tam predstavljamo naše dvojezične zbornike, ki letno izhajajo pri mariborskem društvu slovensko-nemškega prijateljstva Mostovi (Brücken). Sam pa kot predstavnik in mentor literarne skupine Utrip Zgornje Drave v njihovo osnovni šoli predstavljam svoje pravljice, ki so izšle v nemščini. Res je lepo videti romunske otroke, kako jim sijajo oči, ko prejmejo vsak svojo knjigo v dar. Ker pa je prevedena v nemščino, jo seveda znajo tudi prebrati.

Naša literarna skupina Utrip Zgornje Drave deluje že od leta 1998. Izdali smo precej knjig posameznikov in osem obsežnih zbornikov. Ponosen sem na naše delovanje v tem prostoru in vesel, da se vsako leto tudi obnavljamo z mlado, svežo literarno močjo.

Veliko ste objavljali tudi v Viharniku, a sedaj ste se "polenili". Ali lahko v njem zopet pričakujemo vaša dela?

Polenil ... za vašo revijo morda res. Vsega je bilo (in še je) preveč in v takem primeru se je treba žal čemu odreči. Ko ti literarno ustvarjanje postane muka, potem seveda ni več tisto pravo. To bi bralci takoj začutili. Ob vsem delu doma in v službi, pisanju knjig, sodelovanju v desetih

zbornikov, lektoriranju, urejanju za druge pisce ... enostavno trenutno ne gre drugače. Morda pa se vam spet pridružim kaj hitro, čez par let, ko zaključim z redno službo. Bo takrat časa več? Kdove? Trdim, da ja, saj moramo ostati aktivni tudi po upokojitvi.

Kaj vam pomeni Viharnik?

Viharnik je priznana in zelo kvalitetna revija z dolgo, večdesetletno tradicijo. Čez tri leta bo slavil abrahama. Je edini na Koroškem, ki kljubuje pretresom, ki se v zadnjem desetletju dogajajo tudi na izdajateljski ravni. Res pravo ime, pravi viharjenik (*samotno drevo v gorah, ki kljubuje viharjem*). Za to vsekakor gre največja zasluga vodstvu GG Slovenj Gradec, dolgoletni urednici Ildi Robnik in sedanji urednici Marti Krejan Čokl, ki nadaljuje uredniško politiko na osnovi dolgoletne vsebinske zasnove. No, vidite, kot sem dejal malo prej.

Da se revija obdrži in ohranja v tako turbulentnih, zmedenih časih, ko vse druge tiskane publikacije propadajo ... je res spoštovanja vredno. Verjamem pa, da imajo velike zasluge za to tudi vsi zvesti naročniki in bralci, ki Viharnik že desetletja vsak mesec nestrno pričakujejo. Polagam jim na srce, naj temu načelu ostanejo zvesti tudi v prihodnje.

Smrtne šege Pohorja in Kozjaka

»Da ne bi zad' prišo«

Jelka Pšajd

Skozi različna verovanja je podeželski človek doživljal, dojemal in sprejemal smrt. Ta pretekla verovanja so oblikovala posameznikovo, družinsko in družbeno obnašanje na posameznih podeželskih vaseh Pohorja in Kozjaka. To se odraža v sledečem prispevku in pridobljenih informacijah posameznik, ki sem jih mimogrede, ob prevladujoči drugi temi, spraševala o smrtih šegah in navadah. Zdi se, da so smrtne šege v spominu in pripovedovanju ljudi še močno prisotne, kljub hitremu tempu življenja, ko premišljevanje in čustvovanje ob smrti že zdavnaj nimata več razumevanja sodobne družbe.

Umiranje

Cahn je znak oziroma napoved, da bo nekdo od bližnjih ali znancev umrl. To je nenavadno dejanje, ki posamezniku napove smrt in ga psihoanalitik C. G. Jung

imenuje sinhroniciteta. Po njegovem gre za neznano zvezo med nezavedno psiho in materijo. Pojem zaznamuje "smiselno naključje" zunanjih in notranjih dogodkov, ki sami po sebi niso vzročno povezani. Skupni imenovalac je simbolno izraženo sporočilo – v tem primeru o smrti.

Običajno so cahn doživeli posamezniki, ki so bili v sorodstvenem odnosu ali pa so s pokojnim imeli dobre prijateljske stike.

"Bila sem v porodnišnici, ko je umrl svak. Moji domači so mi pripovedovali, da so sredi spanja ponoči slišali trkanje na okno. Po glasu so spoznali, da jih kliče. Ko so šli odpret vrata, ni bilo na pragu nikogar. Tisto noč se je svak ponesrečil in umrl. Imeli smo ga radi, vse dopuste in vikende je preživljal pri nas."

"To sem jaz sama doživela. Vidiš vse sorte. Zato, ker ti pride v hišo in vidiš obraz. Naša oma je pri oknu videla, ko je pri sosedu umrla hči, da je smrt dala ven glavo in je točno videla, kako je bilo. Ali pa, da eden na vrata močno potrka. Pa greš gledat, pa ni nikogar. To je cahn. Naslednji dan pa izveš, da je nekdo umrl. Ali pa, ko je bila deklica bolna in je prišla klicat. To nobeden ne bo pustil velati."

"Ko je umrla moja mama v bolnici, je mene daleč v zrak vrglo v postelji. Pa me je mož vprašal: 'Kaj je s teboj?' Sem rekla: 'Veš kaj, mama je umrla! Vedela sem, da

Gozdno-lesna veriga GG Slovenj Gradec

Odkup lesa

Trudimo se, da lesu ki zraste pri nas, dodamo kar največjo vrednost, pri čemer zaposluje ljudi, ki živijo in delajo pri nas.

Prednosti, ki jih ima gozdni posestnik s prodajo svoje hlodovine GG Slovenj Gradec:

- odkup hlodovine smreke, jelke, bora, macesna in bukve po poštenu ceni in plačilo v 30 dneh;
- odkup hlodovine vseh dolžin, debelin in kvalitete ter organiziran odvoz sortimentov;
- odkup lesa na panju in organizirana sečnja ter spravilo lesa;
- elektronski prevzem lesa na naši žagi, možnost prisotnosti lastnika pri sami izmeri;
- izdelava poročila o pavšalnem nadomestilu za prodajo lesa za preteklo leto;
- vrednostni boni za zaupanje.

Kontaktne osebe za odkup lesa:

Božo Vrhnjak, vodja odkupa, tel. 031 575 172, e-naslov bozo.vrhnjak@gg-sg.si
Robert Uršej, odkupovalec, tel. 051 606 872, e-naslov robert.ursej@gg-sg.si
Ivan Martini, odkupovalec, tel: 041 656 005

Vabimo vas, da z omenjenimi osebami navežete stike in radi se bodo oglasili pri vas in se z vami dogovorili o podrobnostih in vseh dejavnostih našega podjetja. Z oddajo hlodovine GG Slovenj Gradec boste naredili veliko koristnega zase in s tem tudi zagotovili zaposlitve ljudem v našem okolju.

**GOZDNO
GOSPODARSTVO
SLOVENJ GRADEC D.D.**

bo umrla, to je cahn."

"Tudi to je bilo. Sem bila popoldan v kuhinji, ko zaslišim korake in trkanje na vrata. Pa pogledam, pa ni bilo nikogar. Naenkrat je po sami sveči duh prišel, kot bi nekdo svečo prižgal. Drugo jutro izvem, da je umrl sosed. To je bil kot en cahn, vendar nisem vedela, da bo umrl sosed. Sem si pa mislila, da se je nekdo prišel posloviti, nisem pa vedela kdo."

Smrt napoveduje tudi ptič s svojim oglašanjem.

"Bilo je okrog leta 1956. Ponoči si ga slišal, okrog naše hiše se je držal dve zimi. Tisti ptič je imel tako žalosten glas, res te je bilo strah. Včasih so rekli za sovo, da se tako dere. Februarja potem je umrla bica."

Umirajočemu so dali v roke blagoslovljeno svečo od svečnice. Verovali in verjali so, da gre umirajoči s svečo srečno na drugo stran. Zraven so tudi molili za lažjo smrt umirajočega.

"Ko je umirala mama, sem imela občutek, kot bi nekaj nizkega bilo, kot bi nekaj lebdelo. Ni me bilo strah, sem pa začela moliti."

Župnik je navadno že prej prišel umirajočega, če je bil še pri zavesti, mazilit in spovedat. Pripravili so ob umirajočem križ, molitvenik, blagoslovljeno svečo in sveto podobno. Nekateri so klečali, ko so molili pri umirajočem. Če je župnik prihajal k umirajočemu peš, so mu šli naproti in zvončkoma. Ker je župnik nosil s seboj hostijo, je bilo tako treba poklekniti pred Jezusom. K umirajočemu so šli skupaj za župnikom in molili; eden je molil naprej, drugi zadaj. Če niso bili sorodniki, k umirajočemu niso smeli; zunaj so kleče molili.

Poklicali so tudi mrtvooglednika, da je preveril in potrdil smrt.

Pokojnega je bilo treba umiti, da ni šel umazan na drug svet. To niso bili domači, ampak sosedje. Moški so umivali moškega, ženske žensko. V nekaterih primerih je pokojnega umival sorodnik, celo moški žensko.

Ustavili so tudi uro kot čas oziroma znamenje smrti, "ker se je življenje od tiste duše ustavilo". Po pogrebu so uro zopet navili.

Ležanje doma

Če je bilo v sobi, kjer je ležal mrlič, ogledalo, so ga pokrili v znak žalosti. Okna sobe so zatemnili.

Neporočena dekleta in starejše ženske so oblekli v belo, na glavo so jim zavezali ruto na špic. Čevljev navadno pokojnemu/pokojnici niso obuli, samo nogavice: "Kaj bo pa imel šuhe, pa ne bo ušel!?" Ženske so si izbrale obleko za smrt

Pokojna na mrtvaškem odru. Sv. Anton na Pohorju, okrog leta 1918. Hrani: arhiv družine Kanop.

pogosto še v času življenja.

"Pri nas sta živeli dve atanovi teti. Ko je bila Julia že boga, ko je vedla, je zmeraj rekla: 'Jaz bom umrla tej, da mi ne bodo zvonili, pa tudi sedmine ne bo.' In stvarno res je bilo. Čez kako leto je umrla, na veliki četrtek, ko zvonove v cerkvi zavežejo, v petek so jo pa pokopali. Meni je pa teta prej rekla, ker sem jaz Marijo nosla, sem imela pa belo obleko pa krenc: 'Veš ka, nekaj bi te prosila. Predaj mi toto belo obleko. Tisto, ko si Marijo nosla, pa krenc tud.' Jaz sem pa malo študirala, nisem bila več tako mlada, stara pa tudi ne: 'Zaka jo bote pa meli?' 'Tebi bom pa povedala, če me boš bogala. Toto mi morte gor oblečt, ko bom jaz umrla.' In stvarna resnica, pa mi je stvarno dala denarje, koliko, ne vem. Sem ji dala obleko v omar, krenc pa zravno. V tisto so jo mogli oblečt. Tehl [ruto] so ji mogli belega gor zavezati na glavo, krenc pa v roke. Zato, da bo Jezusu naproti krenc prinesla. Ona je bila nedolžna, samska."

Mrtvi je ležal doma dva do tri dni. Največkrat so uporabili (obrnjeno) posteljo in jo zakrili tako, da so okrog pritrdili bele prte, jih okrasili s pušpanom, drugim zelenjem ali rožami. Nanjo so položili truglo. Ležali so na pareh. Pri glavi so stale prižgane sveče in kozarec z blagoslovljeno vodo in vejico. Ker mrtvaških prtov vsaka hiša ni imela doma, so si jih sposojali. Krste niso imeli vnaprej pripravljene: "Bil pa je les doma, perajt za truglo, ne da bi čakali, da bo les od kod prišel." Mrtvi je ležal sredi sobe z nogami proti vratom in tako, da so na vsaki strani ljudje lahko sedeli in molili. Pri postavljanju praude so si pomagali tudi z mizami, saj je mrtvi moral ležati visoko.

Ko so prihajali k mrtvem na dom, so nekateri na praudi, pareh ležali v krsti, drugi še ne. V sklenjene roke so mu dali paternošter, rožni venc. Kasneje so v krsto polagali že svete podobice ali kipce. Ko so krsto zapirali, so nekateri pokojnemu roke zravnavali, saj bi s sklenjenimi rokami težko na drugem svetu hodil. Navadno je imel pokojni obraz pokrit s tintohom, da so ga prekrizali. Kdor je hotel mrtvem gledati v

obraz, ga je odkril in prekrizal. V vročih in toplih dneh (ali pa tudi prevročem prostoru) se je truplo začelo razkrajati, rekli so, da je prunten ali vodeničen. V takih primerih so predhodno zaprli krsto, vendar ni veliko pomagalo, smrad je bil kljub temu močan. Ali pa so pod pokojnega položili posodo in jo polno sproti odnašali ven.

K pokojnemu so vaščani in sorodniki prišli pomoliti, ga prekrizati in izreč sožalje domačim – ga pokropit. Ko so prihajali proti hiši pokojnega – navadno v skupini, so začeli že prej ali na dvorišču modlit rožni venec, če pa ne, pa ko so vstopili. Nekateri so začeli moliti že od meje pokojnikovega doma. Pred pokojnika so primolili. Pred krsto se je pokleknilo in molilo. Tudi, če je prišel posameznik ali dva, se je pred krsto pokleknilo, zmolilo in nato poškopilo mrtvega. Če je skupina ljudi v prostoru molila, je morala skupina, ki je prišla, počakati prvo. Ko so šli kropit mrliča, so rekli, da gredo bédet. Tudi tisti posamezniki, ki so ostali pri pokojnem po polnoči do jutra, so bedeli. Pokojni v preteklosti nikoli ni ostal sam, prav tako domači ne s pokojnikom, v glavnem zaradi prižganih sveč: "Na splošno je moral biti nekdo pri mrtvem, so sveče gorele, pa bi lahko kak ogenj prišel." Po polnoči je nekdo od navzočih začel moliti del rožnega venca. Vmes so tudi peli mrliške pesmi, npr. Pojdi duša z mano. Tisti, ki je molil naprej, je klečal. Nekateri so obiskovalcem ponudili kruh in mošt, tudi potico.

Mrtvem so v cerkvi zvonili. Če je umrla ženska, se je začelo zvoniti s srednjim zvonom in nadaljevalo z ostalima dvema; če je umrl moški, so začeli zvoniti z velikim in nadaljevali z ostalima dvema; če je umrl otrok, so zvonili samo z enim. Trikrat na dan se je zvonilo pokojnemu: zjutraj, opoldan in zvečer. Mrtvem se je zvonilo dlje od navadnega zvonjenja.

Pokop

Jamo so kopali posamezniki, ki so jih plačali – totengrobar, ponekod tudi

Krsta s pokojnim pred hišo. Vuhred, med obema svetovnjima vojnoma. Hrani: arhiv družine Kanop.

mežnar. Ali pa sosedje, ki so kasneje nosili krsto s pokojnim.

Preden so krsto s pokojnim zabili, so se domači od njega poslovili z molitvijo, še prej pa poškopili z blagoslovljeno vodo. Nekateri so pokojnega tudi poljubili. Najbolj žalosten in s čustvi nabit je bil trenutek, ko so krsto zaprli in začeli zabijati. Iz hiše so ga nesli z nogami naprej in na pragu s truglo naredili križ.

Na dom so prišli sorodniki, sosedje; ostali pogrebci in župnik so počakali pri cerkvi. Nekaterim, ki so prišli predčasno na dom, so pred odhodom od doma postregli z golažem. V preteklosti so pokojnega nosili, kasneje so ga peljali s konjsko vprego in traktorjem. Če je umrl krščen otrok, ga je navadno nesel boter oziroma botra ali pa dekleta, oblečena v belo. Ko je umrla starejša neporočena teta, so jo nosili poročeni moški s pripetimi belimi trakovi in nageljni. V pogrebnem sprevodu so najprej nesli križ, za njim so šli moški, krsta z mrtvim, ožje sorodstvo oziroma družinski člani in ženske. Vmes se je molilo. Če si srečal pogrebni sprevod, je bilo treba poklekniti.

"Ko so peš hodili, si pa moral poklekniti in počakati, dokler ni šel celi sprevod naprej. Tako so nas učili. Se spomnim, sva z mamo nekje bile. Pa pride tisti križ, kaj pa sedaj? Mama je takoj vedela, kaj je, pa sva pokleknile."

Ko so odhajali od doma, je nekdo za njimi poškopil z blagoslovljeno vodo, da se pokojni ne bi vračal, "da ne bi zad' prišo". Ponekod so poškopili tudi prostor, kjer je ležal pokojni.

Pokojnega so čez cerkveni prag nesli z nogami naprej, pred oltarjem so ga obrnili z glavo naprej.

Po pogrebu oziroma pokopu mrtvega je bila sedmina. Sorodnike so povabili na dom na pojedino. Povabili so tudi župnika, ki je molil. Tisti, ki so ostali doma, so prostor z odrom pospravili in pripravili za sedmino. Na sedmini so tudi peli. Postregli so juho z rezanci, pečenko, hrenov zos, restan krompir in solato, kasneje potico in kavo. Odvisno od materialne zmožnosti

družine pokojnega. Če niso imeli dovolj mesa, so nemalokrat v istem času, ko je pokojni ležal v sobi, domači klali svinjo.

"Ali pa je včasih bila že prej sedmina, da so prej pojedli, tak velko tak nisi mel. Navadno je bila ovčja juha, govedine ni bilo, pa hladilnikov tudi ne, kam boš pa dal ovčetino. En ajmohoc je bil navadno, pa kruh zraven."

Včasih so se zbrali sedmi dan po pogrebu in prisotnim sorodnikom prebrali oporoko pokojnega.

Spomin na mrtve

Na dan mrtvih so šli na pokopališče prižgat sveče in pomolit v spomin na mrtve. Zvečer na dan mrtvih je družina molila rožni venec. Za pokojne verne duše so položili na dan mrtvih na mizo kos kruha, križ, blagoslovljeno vodo in prižgali blagoslovljeno svečo; blagoslovljeno vodo, da se pokojne duše odžejajo, svečo pa, da se pogrejejo.

"Enkrat mati na mizo ni postavila blagoslovljene vode in sveče. Je rekla, da so jo pokojne duše prišle klicat, da so lačne."

V spomin na pokojnikov rojstni dan ali obletnico smrti so plačevali mašo. Nekateri družine so vsak večer molile za mrtve duše rožni venec.

Nekrščeni otroci

Nekrščen otrok ni imel cerkvenega obreda, tudi zvonili mu niso. Pokopali so ga domači sami. Zato so novorojenčke krstili hitro po rojstvu, saj so se bali, da bi mrtvega morali pokopati brez obreda.

"Moja svakinja je rodila doma mrtvo deklico en teden pred poroko, torte so bile že pečene. Njo so potem odpeljali v bolnico. Ker je bil tisti dan sosedov pogreb, mi je mama naročila, da jaz nesem mrtvo deklico na pokopališče. Dekličino truplo je oblekla in položila v škatlo, ki sva ga z bratom nesla na pokopališče. Grobarja sva prosila, da je skopal jamo blizu totenkamre, kjer so bili že majhni grobovi nekrščenih otrok."

V primeru, da je babica ali nekdo od

prisotnih pri porodu videl, da novorojenček ne bo preživel, je bilo s cerkvenega stališča dovoljeno takšnega otroka krstiti s studenčno vodo: "Jaz te krstim v imenu Očeta in Sina in ..."

Starejši ljudje so znali povedati, da se za otrokom ne smeš preveč jokati, ker je tak otrok nedolžen in zato med angeli. Neka je mati jokala za svojo mrtvo petletno deklico. V sanjah jo je videla stati v vodnjaku. Zraven nje so stali drugi otroci in ji niso dovolili priti zraven, ker je bila cela mokra. Mati je svojo deklico vprašala, zakaj ni zraven ostalih otrok, zato ji je odgovorila: "Ko se vi tak derete za mano." In mati je nehala žalovati za njo.

Vračanje pokojnih

Verjeli so, da se mrtvi po smrti tudi vračajo. Ker so se tega bali, so za pokojnim, ko so ga odnesli od doma, škropili z blagoslovljeno vodo. Marsikdo je govoril, da bo mrtvi prišel nazaj strašit žive.

"Bila sem v kleti. Naenkrat so se, brez trkanja, odprla zaprta vrata. Sem mislila, da je mož in pogledam proti vratom. Zagledala sem tastovo glavo. Sem rekla: 'No, kaj pa ti tu?' Sem vedela, da je mrtev. Vrata so se potem zaprla. Strah me pa ni bilo. So rekli, da je duša nemirna, da nekaj pogreša ali da je pokojni v času svojega življenja nekaj zagrešil. To je bilo eno leto po njegovi smrti. Tudi moj vnuk, to je bilo pa prej, je v kleti nekaj delal, pa se je baje samo prikazalo, da je deda prišel v klet: 'Ata, pridi, deda je prišo!' Ko je prišel njegov oče, se je pa samo tak rdeč plamen vzdignil in odšel."

Viri:

Carl Gustav Jung, Človek in njegovi simboli, Mladinska knjiga, Ljubljana 2003, str. 212-213.

Julijana Stipančič, rojena leta 1945, Sv. Primož nad Muto.

Cvetka Urh, rojena leta 1954, Sv. Primož na Pohorju.

Ana Brezovnik, rojena leta 1936, Sentjanž nad Dravčami.

Jerica Reflak, rojena leta 1930, Zg. Orlica.

Milka Kristan, rojena leta 1942, Sv. Anton na Pohorju.

Kamnit nagrobnik iz leta 1907 na pokopališču Sv. Anton na Pohorju. Delo kamnoseka Kociančiča iz Maribora. Foto: Jelka Pšajd, 2014.

Spomini na železniško progo skozi Mislinjsko dolino

Mira Jeromel

Leta 1825 so v Angliji, na progi med Stocktonom in Darlingtonom, prvič v javnem prometu uporabili Stephensonovo parno lokomotivo. Že zgodaj se je za železnice začela zanimati tudi Avstrija in z gradnjo Južne državne železnice, ki je leta 1857 dosegla Trst, razgibala današnje slovensko ozemlje. Da so izpopolnili omrežje, so po letu 1876 začeli graditi lokalne proge in ena takih je bila tudi proga Velenje–Dravograd, ki so jo za promet uradno odprli 20. decembra leta 1899.

Gradnja proge je bila pravi podvig. Graditi so jo začeli leta 1897, lokacijska obravnava na terenu pa je potekala že avgusta 1895. Na načrte je bilo precej pripomb, zlasti v zvezi z regulacijo Pake, kmetje pa so se pritoževali glede poljskih poti, ki jih je proga presekala. Sedež gradbenega vodstva je bil v Slovenj Gradcu. Leta 1898 je na gradbišču delalo 792, naslednje leto že 2193 delavcev, med katerimi je bilo poleg domačinov tudi veliko Poljakov in Italijanov.

Prometna dolžina proge od postajnega poslopja v Velenju do postajnega poslopja v Dravogradu je bila 36 km in 723 m. Najzahtevnejši je bil del med Velenjem in Mislinjo, kjer je proga potekala po ozki in zaviti dolini reke Pake, hkrati pa se je strmo dvigala in v Mislinji dosegla najvišjo točko na nadmorski višini 588,9 m. Proga je bila zgrajena za osno

Zadnji dan pred ukinitvijo železniške proge skozi Mislinjsko dolino so se železničarji tako postavili pred lokomotivo. Med železničarji je tudi domačin Ivan Pogorevc, ki je bil dolga leta zaposlen pri Slovenskih železnicah. V času parne lokomotive je bil kurjač, ko pa so le-te opustili in jih nadomestili z dizelskimi, je bil pomočnik strojevodje.

obremenitev 14,2 toni in za vozno hitrost 45 km na uro.

Okoli leta 1930 je vožnja s potniškim vlakom od Velenja do Dravograda trajala uro in petinštirideset minut, z mešanim vlakom (potniški in tovorni hkrati) pa tri ure in sedemnajst minut. Vlak je po drugi svetovni vojni za večino ljudi pomenil glavno prevozno sredstvo, saj avtobusov in osebnih vozil ni bilo veliko.

Leta 1938 se je na železniški postaji Mislinja pripetila tudi neprijetna nesreča, ki je železnici povzročila kar precejšnjo škodo. Od Mislinje proti Slovenj Gradcu se je izmuznilo pet vagonov, naloženih z lesom. Na vlak, ki je pripeljal iz Dravograda, so na postaji Slovenj Gradec naložili precejšnje količine lesa. Iz Slovenj Gradca proti Celju je vlak odpeljal ob 12.45. Na postaji Mislinja so ga premikali, zato so odklopili tovarne vagone. Najverjetneje so jih pozabili podložiti s "coklami", zato so vagoni ušli proti Slovenj Gradcu. Kljub opozorilu jim na postaji v Dovžah ni uspelo ukrepati, v Turiški vasi pa je šef postaje Gril položil na tirnice dve "cokli", s čimer je dosegel, da se je hitrost vagonov nekoliko zmanjšala. Na postaji v Slovenj Gradcu so na kretnice prav tako namestili "cokle" in posuli pesek. Približno sto metrov pred postajo, pri prvi kretnici, se je

1965
Zadnji potniški vlak je po Mislinjski dolini peljal 30. junija 1968, zadnji tovorni pa 30. aprila 1969

*Aljoša Šušter
Slovenija*

Na hrbtni strani fotografije je z roko napisan in opisan dogodek

vlak iztiril in prevrnil. Ob progi se je zbralo veliko ljudi. Prišli so žandarji, zastražili mesto nesreče in naredili zapisnik. Naslednji dan je prišla komisija Direkcije v Ljubljani, da bi ugotovila vzroke nesreče. Železnica je imela precejšnjo škodo. Vagone so reševali z dvigalom, da so jih lahko odpeljali na popravilo v delavnice v Maribor.

S pospeševanjem razvoja cestnega prometa se je potniški in tovorni promet začel vse bolj preusmerjati na ceste, železnica je izgubljala tovor, rasle so izgube. Zaradi nerentabilnosti so progo, kot marsikatero drugo lokalno progo v Sloveniji, ukinili. Zadnji potniški vlak je skozi Mislinjsko dolino peljal 30. junija 1968. Po posebni pogodbi o tovarnem prometu med ŽTP Maribor in občinskima skupščinama Dravograd in Slovenj Gradec bi morale delovne organizacije, ki so uporabljale progo, letno naročiti najmanj za 1,2 milijona dinarjev prevozov oziroma najmanj 8125 vagonov. Toda že v drugi polovici leta 1968 se je pokazalo, da pogoji ne bodo izpolnjeni in tako je prišlo do odpovedi pogodbe za tovorni promet. 30. aprila 1969 je tako po progi odpeljal še zadnji tovorni vlak, julija 1970 pa so delavci ŽTP Maribor pri Mislinji začeli odstranjevati tirnice. Ostal je le odcep med Otiškimi Vrhovi in Dravogradom, ki obratuje še danes. Prebivalci pa so predvsem železniški potniški prevoz skozi Mislinjsko dolino še zelo dolgo pogrešali.

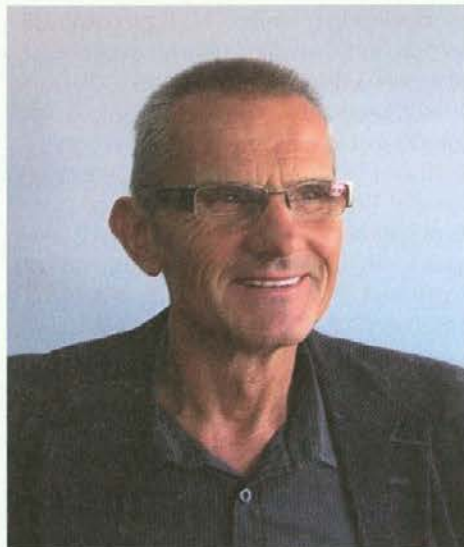
Parna lokomotiva na progi v Mislinji; posnetek je nastal zadnji dan pred ukinitvijo proge.

Občina Prevalje v srcu doline

Dr. Matija Tasič, župan

Prevalje so urbanizirano naselje sredi Mežiške doline in kjer se ta najbolj razširi, podoba kraja dopolnjujeta Uršlja gora in Peca. Kraj je razsežno naselje z razvito trgovsko, gostinsko, kulturno-turistično in gospodarsko dejavnostjo in leži ob glavni cesti Dravograd–Črna na Koroškem, skozenj pa teče reka Meža. Občino Prevalje tvorijo ob mestu Prevalje, ki je dobilo status mesta 22. decembra 2005, še naselja oz. krajevne skupnosti Leše, Holmec in Šentanel. Občina Prevalje praznuje svoj občinski praznik 26. junija v spomin na dan, ko je bila leta 1991 na Holmcu izobešena slovenska zastava kot znak samostojne Republike Slovenije, in od leta 2001 ima svojo celotno podobo naslonjeno na pripovedko o treh graščakovih hčerkah.

Območje Prevalj ima bogato zgodovino, o čemer pričajo zanimive najdbe halštatskih naselbin; nekoč je skozi mesto vodila rimska cesta in Prevalje sodijo po mnenju arheologov med deset pomembnejših rimskih postojank na slovenskih tleh. Znamenita Brančurnikova klop pred istoimensko gostilno na samem začetku Prevalj je kamniti rimski sarkofag, krsta brez zgornjega dela. Vandravski trg v središču Prevalj je zasnovan kot nastajajoči lapidarij rimskih eksponatov – originalov in replik, najdenih na Prevaljah. Tu je turistom na voljo informacijska točka (–informacijski terminal kiosk z zaslonom na dotik, t. i. *touch screen*), kjer lahko najdejo vse

Župan dr. Matija Tasič

turistične in druge informacije o kulturni dediščini in prireditvah. Veliko informacij (tudi v nem., in angl.) nudi Info-tabla ob Zdravstvenem domu z zemljevidi kolesarskih, tematskih in pohodnih poti, s kulturno in naravno dediščino, z zemljevidi krajevnih skupnosti in informacijami o turističnih kmetijah, možnih nastanitvah in drugimi pomembnimi informacijami.

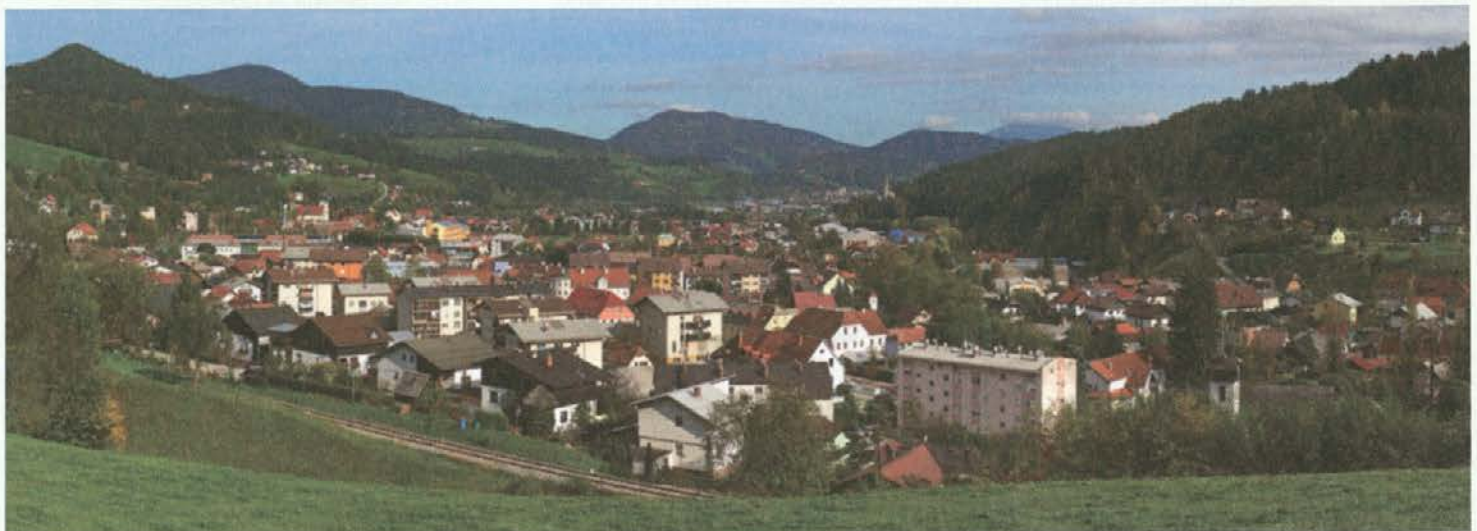
Med kulturnozgodovinsko pomembnejše pomnike prevaljske občine uvrščamo župnijsko cerkev Devico Marijo na Jezeru Na Fari, ki predstavlja zgodovinsko jedro kraja in je bila kot samostojna župnija v zgodovinskih pisnih virih prvič omenjena 24. aprila 1335, prvotno poimenovana sv. Marija nad Guštanjem. Na Fari je bilo v 18. in 19. stoletju le nekaj samotnih kmetij, okrog katerih se je začelo razvijati življenje. Na pokopališču ob cerkvi, ki so ga leta 1965 opustili in skupaj z mestom Ravne na Koroškem uredili pokopališče pri sv. Barbari v Zagradu, se odstira življenje preteklosti, zgodovina kraja v malem.

Vsako obdobje je tu zapustilo svoje sledi. Na desni strani ob vhodu v cerkev je ob cerkvenem zidu grob Antona Olibana, Prešernovega prijatelja, ki mu je pesnik kot zadnjemu zaupal v korekturo *Poezije*. Na spominski plošči je napis: "Anton Oliban, narodni buditelj, kulturni delavec, prijatelj Prešernov".

V Zagradu daje cerkev sv. Barbare, zavetnice rudarjev, krajini značilen estetski poudarek iz leta 1496. Z izjemnimi freskami iz 15. stoletja se uvršča med pomembnejše sakralne spomenike Mežiške doline.

Zgodovina Prevalj je pravzaprav zgodovina železarstva, s katerim se je uveljavilo ime Prevalje. Leta 1824 so bratje Rosthorn postavili cinkarno, čez dobrih deset let so se preusmerili v železarstvo in z izdelovanjem železniških tirnic in osi Prevaljam prinesli razcvet in slavo. V Ahacovi hiši je bila nekoč v 19. stol. znamenita gostilna Pri Logarju (danes Škufca), kjer se je po znani anekdoti najprej ustavil železarski podjetnik August von Rosthorn, ustanovitelj Železarne Prevalje in Prevalj. Menda se je zaradi bližine leškega rudnika in tudi zaradi "ocvrtih rib, rdečih črnic in stasite Logarice" odločil, da bo tu zgradil cinkarno, pozneje pa se je preusmeril v železarstvo. Še danes spominjajo na železarsko preteklost na Starih sledih v bližini nekdanje železarne prvi delavski blok z značilno angleško arhitekturo in *gankom Pregarthauz* in delavski bloki ob Meži Perzonali. Železarna Prevalje je bila v svojem kratkem, a uspešnem delovanju (1832–1899) ena najbolj prepoznavnih železarskih središč v Evropi. Svoj kratkotrajni vzpon je doživela zaradi kvalitete svojih jekel in zaradi številnih tehničnih novosti zelo hitro dosegla svetovni ugled.

Ob postavitvi cinkarne 1824 in pozneje železarne se je začela razvijati

Panorama Prevalje foto: Tomo Jeseničnik

Protipožarna bramba na Prevaljah, predhodnica PGD Prevalje, zato spada društvo med najstarejša gasilska društva na Koroškem. Na železarsko preteklost opozarjajo poimenovanja naselij, zid iz žlindre, ki zaokroža Spominski park na Ugaslih pečeh, *šlokn*, kjer je danes obrtna cona Šlokn, nekatere skulpture, tudi Gornikova skulptura v Železarskem krožišču in Grošljeva skulptura iz železniških tračnic prevaljske železarne na zidu. Pod železniško postajo na križišču proti šoli stoji nekoč Pečijeva hiša s spominsko ploščo pisateljici in odvetnici Ljubi Prenner (1906–1977), ki se je v njej rodila, v njej pa se je rodil tudi Milko Šparemblek, eden največjih baletnikov našega časa.

Prevalje so zaznamovali pomembni kulturni mejniki: tako Mohorjeva družba kot Bralna značka. Mohorjeva družba je 3. julija 1919 v 64 vagonih zbežala iz Celovca na Prevalje in ostala tu do 3. decembra 1927. V tedanjih nemirnih časih je ohranila svoje poslanstvo, tiskanje knjig v slovenskem jeziku, saj so na Prevaljah natisnili 90 naslovov v blizu dveh milijonov izvodov. Na poslopju v Starih sledah na Prevaljah je spominska plošča, ki priča, da je bila tu do leta 1927 tiskarna; v nekdanji šoli in mežnariji Na Fari je bila v letih 1919–1927 uprava Mohorjeve družbe, o čemer ravno tako priča spominska plošča. Danes Kulturno društvo Mohorjan z založniško dejavnostjo nadaljuje poslanstvo z izdajanjem knjig in ohranja spomin na delovanje Mohorjeve na Prevaljah.

Osnovna šola Franja Goloba Prevalje v kraju nosi ime po akad. slikarju in restavradorju Franju Golobu (1913–1941), ki je bil ustreljen kot prvi talec umetnik v Domžalah. Tu je leta 1961 vzkliha ideja o Bralni znački; pobudnika te plemenite akcije sta bila prof. Stanko Kotnik in pisatelj Leopold Suhodolčan (1928–1980). Bralna značka, rojena na Prevaljah, je postala slovenska kulturna posebnost. V šoli sta urejena muzej Prežihove bralne značke, saj je bila prva med bralnimi značkami, in spominski kotiček pisatelja Leopolda Suhodolčana. Pred šolo stoji forma viva iz železa Vrtiljak (Jim Buckley, Cork, Irska, 1984).

V kraju je zelo razvejano športno življenje: ob šoli je zgrajena športna dvorana, na Ugaslih pečeh vabi Športni park Ugasle peči s stadionom, tribuno, umetno travo, lučmi in atletsko stezo. Oba objekta ustrezata mednarodnim normativom in lahko gostita vrhunska tekmovanja.

V središču kraja pod športnim parkom postopno nastaja Spominski park s pomniki pomembnih osebnosti in

zgodovinskih mejnikov, ki so zaznamovali koroško in slovensko kulturno okolje: Mohorjeva družba, Bralna značka, dr. Franc Sušnik, Leopold Suhodolčan, Franjo Golob, Luka Kramolc, Blaž Mavrel, August von Rosthorn, ustanovitelj Prevalj in Železarne Prevalje. Rosthornov spomenik je bil prvi javni spomenik v Mežiški dolini, podstavek spomeniku, doprsnemu kipu Augusta von Rosthorna, je original. Številne posameznike, pomembna imena, ki so rojena na Prevaljah ali so kako drugače povezana z njimi (544) smo predstavili v *Biografskem leksikonu občine Prevalje*, ki nastaja tudi v elektronski obliki in je na voljo v spletni aplikaciji REG-KULT Žive vezi.

Na zahodnem delu kraja stoji Gasilski dom Prevalje z zanimivimi razstavljenimi eksponati tehniške dediščine, med njimi je prva javna tehtnica v dolini, nasproti privablja Sokolski park, ob njem pa Rebernikova kovačija z umetnostnim kovaštvom in ohranjeno zbirko starega kovaškega orodja in kalilnim koritom.

Nad naseljem se boči apnenčasta Brinjeva gora (723 m), vsa druga okolica je iz starih kamenin. Na Brinjevi gori stoji cerkva zavetnikov invalidov sv. Kozme in Damijana, ki je priljubljena romarska in izletniška točka. Na tej gori že v zgodnji pomladi najdemo cele preproge teloha. Ob poti na Brinjevo goro je postavljen križev pot, delo prof. Stanka Lodranta. Postavili so ga v evharističnem letu 2005.

Svojevrsten utrip daje Prevaljam in občini pestro ljubiteljsko kulturno življenje, ki napolnjuje prostor s svojo vsebino. Vedno so privabljale in privabljajo številne kulturne prireditve, bogato kulturno vrenje ljubiteljske dejavnosti, med katerimi številne presegajo ljubiteljski nivo. Tu se odvijajo kvalitetne glasbene prireditve (glasbeni abonma) z vrhunskimi izvajalci, kulturna posebnost so Sušnikovi dnevi v spomin na dr. Franca Sušnika in druge tradicionalne kulturne prireditve.

V Družbenem domu v središču Prevalj so poslovni prostori Občine Prevalje in upravne enote, v središču so še zdravstveni dom, lekarna, banka, privabljajo nakupovalni centri na obrobju. V občini so odmevna Jesenska srečanja v septembru, jesenski turistični festival zabave, športa in kulture, katerih sestavni del je nekaj odmevnih tradicionalnih vsebin in prireditev: Dan zdravja in humanitarnosti (nova vsebina, ki privablja), Krojačkov dan, Dober dan, sosed na Volinjaku, Srečanje v ljudski pesmi, plesu in besedi pod kozolcem na Poljani, Koroški sejem Poljana, Slikarsko-kiparski tabor Art Carinta, Pohod Prevaljčanov na Goro, Štehvanje na Poljani, Pravljčni dan na Lešah, Kmečki dan in druge spremljajoče

vsebine. Nekatere prireditve s svojo vsebino posegajo v širši koroški in slovenski prostor. Skupaj jih ustvarjajo Občina Prevalje, društva, krajevne skupnosti, šola, vrtec in številni posamezniki.

Holmec

Krajevno skupnost Holmec sestavljajo naselje Poljana, Dolga Brda, Belšak in Lokovica.

Poljana je majhno naselje ob glavni cesti Prevalje–Mežica z reko Mežo ob poti. Ob glavni cesti na Poljani na začetku Spominskega parka svobodi in miru stoji forma viva Stik doline, ki z večplastnim vsebinskim sporočilom označuje krajinsko prelomnico med zgornjo in spodnjo Mežiško dolino. Tik ob glavni cesti pa stoji gotska cerkev sv. Janeza Krstnika, ki predstavlja srce Poljane. Večji del Poljane je zaščiten kot spominsko območje Spominski park svobodi in miru, saj so tu potekali zadnji boji 2. svetovne vojne, z osrednjim Batičevim spomenikom Svobodi in miru. V središču ob cerkvi stoji eden redkih obnovljenih kozolcev topolarjev, ki nudi prostor za različne prireditve, ob njem pa sta lesena skulptura Ajdovske deklice in spominska skulptura akad. slikarja Benjamina Kumpreja Ecce hommo – Glej človek 70–60–15. Nasproti kozolca je prijeten lokal Kocka bar z zanimivo zbirko originalnih rimskih eksponatov iz 2. in 3. stoletja, ki so spomin na Rimljane v naših krajih. Ob lokalu in Hrastovi hiši se razrašča častitljivi lipi, ena sodi med največja drevesa v Sloveniji. Ponos naravne dediščine je tudi izdanek kremenovo-sericitnega filita, slikovit geološki pojav v izdanku ob reki Meži.

Ob 20-letnici samostojnosti Republike Slovenije so ob magistralni cesti ob poti do spomenika Svobodi in miru zasadili lipe v Drevored miru koroških občin, ki simbolizirajo mir in povezanost. Na nekdanjem mejnem prehodu Holmec stoji pomnik Domovino se vedno brani, postavljen ob 20-letnici samostojnosti RS in v spomin na padla policista v osamosvojitveni vojni na Holmcu. Spominska plošča je vključena v pomnik, odkrit ob dnevu policije 2011 (avtor arhitekt Borut Bončina). Območje ob meji predstavlja nahajališče močno ogroženega močvirskega modrina *Maculinea nausithous*, ki je na Koroškem izredno redek.

Dolga Brda se razprostirajo severno od Poljane. V dolini potoka Šentanelške reke na odcepu od Štoparja do Jamnice pa je na ogled temeljito prenovljen Povhov mlin, ki je eden redkih ohranjenih tovrstnih etnoloških spomenikov tehniške dediščine na Koroškem. Predhodno

najavljenem skupinam omogočijo predstavitev delovanja, prikaz mletja žita v mlinu in phanja v stopah. Stavba ima tudi večnamenski prostor, ki je primeren za različna predavanja in delavnice. Na domačiji se ukvarjajo tudi s turizmom.

Lokovica je naselje raztresenih kmetij, ki leži med cestama Mežica–Poljana in Poljana–meja z Avstrijo, zajema pa tudi mednarodni mejni prehod Holmec in istoimensko, zdaj bolj osamelo železniško postajališče.

Belšak je z gozdovi obraščeno naselje, ki se je v prometnem zatišju prilopilo k meji z Avstrijo. Na tem področju so narodopisno zanimive lesene, s škodlami krite domačije. Nekoč so po Šentanelski reki mleli mlino.

Krajevna skupnost Holmec se v zadnjih letih zelo razvija, krajanje se združujejo in delujejo v društvih; najbolj delovno in najstarejše je Turistično društvo Poljana, ki skrbi za vsebino dogajanja v Kozolcu, prireja Koroški sejem Poljana v času Jesenskih srečanj, 24. junija bo letos prvič Janezov dan na Janezov god, tako se imenuje tudi cerkev v kraju, dejavno je Kulturno društvo s sekcijami: Dramska skupina, Rakuni, Modrin, Folklorno društvo Holmec, in zanimivo društvo Povoječek.

Leše

Leše so se skrile v zeleno kadunjo in so idilična vas, vredna obiska, v objemu zelenih gozdov in bogatih travnikov. Preteklost Leš je najbolj zaznamovalo rudarstvo, ko je leta 1818 Blaž Mayer, uradnik z Dunaja, tam odkril premog. Leški rudnik je deloval 121 let in je bil v svojem času eden največjih in najsodobnejših rudnikov rjavega premoga v Evropi. Na bogato rudarsko preteklost spominja učna pot Po stopinjah leških rudarjev, ki je sestavljena iz desetih točk: Leška kapelica, Karbid basnaga, Vhod v rov Franciscus, Stara šola, Frlescimer, Relief v kamnu, Bolnica, Spominska zbirka predmetov premogovnika in starin, predstavljena v muzejski sobi v *frlescimru*, ter cerkev sv. Ane in sv. Volbenka – "leški dvojčici". Premogovnika na Lešah (1818–1939) že dolgo ni več, spomini in sledi pa so ostali. Med pomembnejšimi je edini še ohranjeni vhod v rov iz časa delovanja leškega premogovnika, rov Franciscus. V Rudarskem muzeju spominja na rudarske čase spomenik rudarju na trgu pred šolo, ki ga je zasnoval domačin, akad. kipar Andrej Grošelj. Med pomembnejšimi je leška kapela, to je največja kapela zaprtega tipa v občini Prevalje. Po arhitekturni dekoraciji sodeč, izhaja kapela iz 19. stoletja, ko je na Lešah deloval premogovnik. Na Lešah je nastal tudi znameniti *Leški rokopis*, ki je prva

ohranjena priča samorasle bukovniške tradicije v Mežiški dolini, bukovniški zapiski iz let 1757/1761. Izvirnik hrani Univerzitetna knjižnica v Mariboru, kopijo pa Koroška osrednja knjižnica na Ravnah na Koroškem. Po *Leškem rokopisu* lahko polistate v spletni različici v aplikaciji REG-KULT Žive vezi.

Z Leš prihajajo že uveljavljena pisatelja Matjaž Pikalo in Rudi Mlinar, akademski slikar Benjamin Kumprej in akademski kipar Andrej Grošelj (1947–2011). Gotski cerkvi "leški dvojčici" stojita na odprtem sedlu visoko nad Lešami. Postavljeni sta druga ob drugo. Spodnja cerkev je posvečena sv. Ani. Čudovita pokrajina, v katero sta dvojčici iz zrelega 15. stoletja postavljeni, ju uvršča tudi med pomembne krajinske spomenike med z izredno lepoto obdarjene koščke naše domovine.

Na Leše privablja s kraško in ljudsko mistiko popestren in z meglicami obdan hrib Volinjak – naravna dediščina, kjer so nekoč menda bivale žal-žene in katerega posebnost sta naravno okno in kraški pojav na ovršju. Poleg naravnega okna na Volinjaku privablja zanimive mikoreliefne kraške oblike.

Na Lešah so zelo dejavna društva; kulturno in turistično društvo ohranja rudarsko dediščino in razvija vsebino, naslonjeno na preteklost kraja, ter s Pravljično vasjo Leše privablja mlade v Jesenskih srečanjih.

Naselja Kot, Stražišče in Breznica

so slikovita in zanimiva naselja; povsod najdemo sakralna znamenja, naravno dediščino, na Breznici ob Rakitnikovi domačiji stoji spomenik devetim zažganim žrtvam nacističnega nasilja.

Šentanel

Šentanel, znana turistična vas, leži na južnih obronkih Strojne. Vas je znana po turističnih kmetijah, idealni sončni legi in čudovitih razgledih na Uršljo goro, Peco, Raduho, Obir in Podjuno. Veliko domačij se ukvarja s turizmom. Pri gostilni Marin v središču turistične vasi je znana stara lipa, nekaj višje pa stoji v vaškem jedru spomenik, posvečen padlim za svobodo (akad. kipar Andrej Grošelj). V centru vasi je Kajžica, simpatično urejena prodajalna spominkov in obenem tudi informacijska točka. Ogleda je vredna Brusnikova bajta z ohranjenimi etnološkimi elementi, najstarejša kmečka hiša na Koroškem. Župno cerkev sv. Danijela odlikuje izredno visok zvonik, prekrit z macesnovimi škodlami. Pri Gorniku stoji Gornikov križ – kužno znamenje iz 16. stoletja. Nad vasjo predstavlja kakovosten primer ljudskega stavbarstva kapela sv. Uršule, ki skupaj z

Gornikovimi lipami tvori lep ambientalni spomenik.

Iz Šentanela je doma Luka Kramolc (1892–1974), skladatelj, glasbeni pedagog, zborovodja (*vižar*) in zbiratelj slovenskih ljudskih pesmi, urednik in izdajatelj številnih pesmaric. Njemu je posvečena Kramolčeva zbirka v šoli. Na turistični kmetiji Lužnik, rojstni domačiji Luke Kramolca, je njegova spominska plošča. Na kmetiji Dvornik je na ogled Muzej kmečkega orodja z bogato zbirko starih orodij, strojev in naprav, ki so jih nekoč uporabljali na šentanelskih kmetijah. Za turiste bodo v Šentanelu privlačni vsakoletna "lepa nedelja", dnevi Luke Kramolca in že tradicionalne kmečke poletne prireditve, ki so vsako leto sredi junija.

Tu je bil rojen Mitja Šipek (1926), metalurški strokovnjak, kulturnik in književnik. Pet desetletij je vodja moškega pevskega zbora Šentanelski pavri, ki ga je ustanovil Luka Kramolc, predvsem pa igralec, ki je že več kot tisočkrat uprizoril Svetnečega Gašperja po prirejeni noveli Prežihovega Voranca Pot na klop. V okolici Šentanela so razsejane zanimive številne kapelice in znamenja, postavljena v zahvalo in spomin in vsak s svojo zgodbo. Del Šentanela je tudi Suhi vrh. Priljubljena je izletniška točka lovška kočja Lovske družine Jamnica.

V zadnjih letih se razvija naselje Jamnica, ki se dotika meje z Avstrijo v skrajnem severozahodnem delu Mežiške doline. Narodopisna znamenitost Jamnice so tipične koroške kašče iz 17. do 19. stoletja pri Zevniku, Gradišniku, Korošu, Miklu ... V tej lepi in idilični okolici s prelepimi razgledi so pri Miklu in Korošu izredni naravni pogoji za turizem na kmetiji. Kmetija Koroš je spremenjena v manjši ekohotel, ki je prvi ekohotel in *mountainbike park* v Sloveniji. Je Koroški center za gorsko kolesarjenje in druge avanture, ki se odvijajo v okoliških gozdovih in gorah. Krajevne skupnosti nudijo obilo možnosti za kulturno življenje, športno dejavnost, za rekreacijo tako mladih kot starejših. Vse krajevne skupnosti so dobile svoje zastave in logotipe oz. simbole, naslonjene na zgodovinsko izročilo, delo arhitekta Boruta Bončine.

Planinsko društvo Prevalje skrbi za lepo urejen planinski dom na Uršlji gori, ki je poleti odprt 24 ur na dan. Na vrhu Uršlje gore stoji edinstvena poznogotska cerkev iz leta 1602, za katero so napravili načrt kmetje sami. Cerkev se ponaša tudi z najvišje ležečim križevim potom v Sloveniji. Na Uršlji gori so štirinajst upodobitev križevega pota, ki so del stalne

razstave galerije tik pod nebom, ustvarili slovenski in koroški likovni umetniki: Ludvik Pandur, Jerneja Smolnikar, Lucija Stramec, Štefan Marflak, Tomaž Perko, Vida Slivnik Belantič, Rudi Španzel, Zoran Arizanovič, Franc Vozelj, Rudi Skočir, Darko Slavec, Anja Jerčič, Sašo Vrabič in Benjamin Kumprej.

Občina Prevalje si prizadeva biti prijazna vsem svojim občanom, skrbi za dogajanje, za infrastrukturo in komunalno cestno gospodarstvo po

svojih finančnih zmožnostih, za razvoj obrtnih con, dobro šolstvo, društveno, športno in kulturno življenje ... Dom starejših Na Fari se odpira in povezuje s svojimi storitvami in dejavnostmi v okolje.

Občina Prevalje privablja s svojim pestrim kulturnim in športnim življenjem, dobrimi gostilnami, trgovskimi centri, storitvenimi dejavnostmi in možnostjo prijetnega bivanja pod okriljem Uršlje in Pece.

Cenjeni bralci Viharnika, predstavljamo Občino Prevalje, a veliko več, kot bo nudil ta zapis, lahko najdete v elektronskih aplikacijah na naši spletni strani. Vzemite si čas in prelistajte po bogati predstavitvi občine.

www.obcina.prevalje.si
www.prevalje360.si
REG-KULT Žive vezi

Drevored miru koroških občin na Poljani. Ob 20-letnici samostojnosti Republike Slovenije leta 2011 je Občina Prevalje v Spominskem parku svobodi in miru na Poljani posadila v imenu vseh koroških občin in v imenu Združenja borcev za vrednote narodnoosvobodilnega boja Mežiške doline 34 lip svobodi in miru v čast. Drevored simbolizira povezanost koroških občin in sporoča o vrednotah miru prihodnjim generacijam, na katerih bo človeštvo gradilo svojo prihodnost. Odprtje je bilo na predvečer državnosti v petek, 24. junija 2011. Foto: Tomo Jeseničnik

Kip Krojačka Hlačka pred Osnovno šolo Franja Goloba Prevalje je simbol branja slovenskih šolarjev, Bralna značka je bila rojena v tej šoli (1961). Foto: Franci Šrekelj

**Zavarovalnica
Maribor**

**Novo in
najugodnejše
avtomobilsko
zavarovanje***

*pri Zavarovalnici Maribor

Vaš avto nima zgolj prijateljev.

